

vergadering **C261**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 1 juni 2023

**Vlaams
Parlement**

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de erkenning van het beroep van leerkracht secundair onderwijs als knelpuntberoep – 2594 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de opname van het beroep van leraar secundair onderwijs op de knelpuntberoepenlijst – 2596 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het knelpuntberoep leerkracht secundair onderwijs – 2623 (2022-2023)	5
VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de nieuwe maatregelen voor het lerarenambt – 2769 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het nieuwe mandaat leraar-specialist – 2790 (2022-2023)	12
VRAAG OM UITLEG van Thijs Verbeurgt aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het advies van de Vlaamse Vereniging van Studenten over inclusie van studenten met een functiebeperking – 2625 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over inclusie van studenten met een functiebeperking – 2628 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het advies van de Vlaamse Vereniging van Studenten over inclusie van studenten met een functiebeperking – 2670 (2022-2023)	19
VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de verengelsing van initiële bachelor- en masteropleidingen – 2692 (2022-2023)	29
VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het advies van de Vlor over een langetermijnbeleid rond de KOALA-taalscreening – 2693 (2022-2023)	35

- VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het uitblijven van de resultaten van de spending review hoger onderwijs
– 2696 (2022-2023) 41
- VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de uitvoering van het wijzigingsdecreet over het Nederlands als tweede taal en de problemen die daarbij opduiken
– 2704 (2022-2023)
- VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het inschrijvingsgeld voor NT2-cursussen
– 2785 (2022-2023) 45
- VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de inkanteling van het deeltijds beroepssecundair onderwijs in het systeem van duaal leren
– 2715 (2022-2023)
- VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de gevolgen van de inkanteling van het deeltijds beroepsonderwijs in duaal leren
– 2791 (2022-2023) 50

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de erkenning van het beroep van leerkracht secundair onderwijs als knelpuntberoep
– 2594 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de opname van het beroep van leraar secundair onderwijs op de knelpuntberoepenlijst
– 2596 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het knelpuntberoep leerkracht secundair onderwijs
– 2623 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Het tekort aan leerkrachten neemt nog steeds toe, en zorgt nu overal voor problemen. Dat stelt ook VDAB vast. Het beroep van leerkracht in kleuter- en lager onderwijs stond al langer op de lijst van knelpuntberoepen. Leerkracht secundair onderwijs was tot voor kort enkel opgenomen voor bepaalde knelpuntvakken, namelijk wiskunde, Frans en Nederlands, maar op basis van onderzoek en in overleg met experts breidt VDAB dat nu uit. De specificatie van het vak wordt weggelaten en het beroep van leerkracht secundair onderwijs wordt nu in het algemeen beschouwd als een knelpuntberoep.

Dat heeft bepaalde gevolgen voor wie in het beroep wil stappen. Werkzoekenden die een opleiding tot een knelpuntberoep willen volgen kunnen hun werkloosheidsuitkering behouden, en ze worden vrijgesteld van de verplichting om een job te zoeken. Wie een algemene opleiding tot leerkracht secundair onderwijs volgt, zal vanaf nu dus kunnen genieten van deze voordelen.

Dat maakt zo'n opleiding aantrekkelijker voor zijinstromers. Zijinstromers die aan de slag gaan in het secundair onderwijs kunnen vandaag anciënniteit meenemen bij hun overstap naar het onderwijs, maar vooralsnog is dat beperkt tot een lijst van knelpuntvakken. Dat schrikt potentiële zijinstromers die andere vakken zouden willen geven, af.

Ik heb daarover een aantal vragen, minister.

Ziet u hierin mogelijkheden om meer zijinstromers warm te maken voor het beroep van leerkracht secundair onderwijs? Gaat u, ook vanuit het beleidsveld onderwijs, inspanningen doen om mensen toe te leiden naar de opleiding tot leerkracht?

Heeft deze nieuwe inschatting door VDAB een impact op de anciënniteit die zijinstromers in het secundair onderwijs kunnen meenemen? Overweegt u om af te stappen van de lijst van knelpuntvakken, en alle zijinstromers in het secundair onderwijs recht te geven op het meenemen van anciënniteit?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Ik heb een gelijkaardige vraag, want het is nu voor alle vakken in het secundair onderwijs moeilijk geworden om leraren te vinden, zoals de collega al aangaf. Daarom heeft VDAB de lijst van knelpuntberoepen

uitgebreid. Ook leraren secundair onderwijs vallen voortaan, naast de leerkrachten kleuter- en lager onderwijs, onder die categorie.

Het valt ook op dat het lerarentekort niet alleen voelbaar is in de centrum- en grootsteden, maar dat dit ook het geval is in de meer landelijke gebieden.

Het is belangrijk dat VDAB knelpuntvakken erkent – die de regering dan goedkeurt – want dat heeft gevolgen voor werkzoekenden die een opleiding volgen bij VDAB. Als het vak waarvoor je een opleiding wilt volgen een officieel knelpuntvak is, krijg je een financiële tegemoetkoming. Maar op die lijst staan vandaag niet alle vakken uit het secundair onderwijs. Lichamelijke opvoeding en geschiedenis staan er bijvoorbeeld niet op.

Verder heeft de lijst met knelpuntvakken ook invloed op de zijinstromers. Dat zijn werknemers die hun baan in de privésector inruilen voor een job in het onderwijs. Voor knelpuntvakken kunnen zijinstromers tot tien jaar beroepservaring meetellen als anciënniteit.

Meer en meer ouders laten steeds meer van zich horen ten aanzien van directeurs en leerkrachten, omdat ze terecht bezorgd zijn over de leerloopbaan van hun kinderen en de continuïteit van de lessen, en het ontbreken van examens, zoals we vanmorgen hoorden.

Ook de leerlingen uiten hun bezorgdheid. De Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) wijst erop dat niet van alle leerlingen verwacht kan worden dat zij aan zelfstudie doen. Als dat wel zo is, dan moeten zij goed begeleid worden. Ook daar zijn leraren voor nodig. Die leerlingen die heel wat studie kregen, moeten op het einde van de rit dezelfde examens afleggen, ook al hebben ze die lessen niet allemaal gekregen. Ook daarover was vanmorgen een en ander te doen. Niet alleen het recht op onderwijs wordt zo geschonden, maar het is ook een pak moeilijker om een diploma te halen op het einde van het schooljaar. Het lerarentekort heeft zeker ook een impact op het kunnen aansluiten op het hoger onderwijs.

Op het terrein doen directies er alles aan om vervangingen te zoeken, en staan ze vaak zelf voor de klas, met alle gevolgen van dien. Het water staat bij velen aan de lippen.

Vandaar de volgende vragen, minister.

Hebt u zicht op het aantal uren studie dat gegeven wordt in plaats van effectieve uren les?

Het lerarentekort zorgt ervoor dat leerlingen bepaalde examens niet kunnen afleggen. Hoe rijmt u dit met het recht op onderwijs?

Wanneer wordt de lijst met de knelpuntberoepen gevalideerd door de regering en welke stappen moeten er nog worden doorlopen voordat dit op het terrein naar zijinstromers en werkzoekenden in opleiding effect zal hebben?

Zijn er nog stappen op korte termijn die u zult zetten om schooldirecteurs te ondersteunen?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Ik zal jullie de inleiding besparen want uiteindelijk is het een gelijklopende vraag. Ik zal onmiddellijk mijn concrete vragen stellen.

Zult u, minister, de lijst van knelpuntambten en -vakken aanpassen aan de knelpuntenberoepenlijst van VDAB zodat leraar secundair onderwijs als knelpuntambt

erkend wordt? Zo ja, vanaf wanneer zal die anciënniteit erkend kunnen worden voor alle vakken?

Mijn bijkomende vraag: in oktober vorig jaar stelde u een onderwijsambassadeur aan. Die ambassadeur moet mensen warm maken voor het lerarenberoep. Welke taken neemt die persoon precies op zich en wat is uw eerste tussentijdse evaluatie daaromtrent?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Er zijn veel vragen en soms ga ik ook heel uitvoerig kunnen antwoorden. In dezen kan ik enigszins beknopter zijn. De lijst van knelpuntvakken die wij hanteren is inderdaad gebaseerd op data die VDAB aanlevert, maar ook op interne data aangereikt door mijn administratie, al was het maar omdat de lijst met knelpuntberoepen van VDAB niet altijd even verfijnd is. Zo hebben we, onder andere, gekeken naar het aantal personeelsleden dat voor bepaalde vakken onder de noemer ander bekwaamheidsbewijs werd aangesteld om te beoordelen welke ambten en vakken met de grootste tekorten kampen.

De interne data bevestigen min of meer het nieuws waarmee VDAB onlangs naar buiten kwam. Ik heb mijn administratie dan ook de opdracht gegeven om na te gaan wat we nog extra zouden kunnen doen en zo ja, welke vakken en ambten we in dat geval ook zouden kunnen meenemen in de knelpuntenlijst.

Er werd ook gevraagd naar het takenpakket van de onderwijsambassadeur. Ik heb daar ook een functiebeschrijving, een functieprofiel van, namelijk eigenlijk gewoon reclame maken voor het mooiste beroep ter wereld. Zij doet dat door heel veel ter plaatse te gaan, door heel veel schoolbezoeken af te leggen. Ik heb hier een hele lijst van scholen en contacten die zij gehad heeft. Ik denk dat dat wel een meerwaarde betekent.

Wat de concrete vraag over de evaluatie betreft, is het zo dat scholen alle bepalingen rond de evaluatie van de leerlingen in hun schoolreglement moeten opnemen. Scholen kunnen daarin ook bepalen wat er in het kader van evaluatie dient te gebeuren bij afwezigheid van de leraar. Zo kan het schoolbestuur de evaluatie verplaatsen of vervangen door een andere evaluatieopdracht. Ze moet leerlingen en ouders daarvan natuurlijk op de hoogte brengen. Hoe dan ook moet een school aan het einde van het schooljaar voor elke regelmatige leerling evalueren of de leerling de vooropgestelde doelen heeft bereikt. Wanneer die evaluatie niet leidt tot de beoogde studiebekrachtiging, moet de school ook motiveren waarom dat het geval is. Ik ga in elk geval uit van de professionaliteit en deskundigheid van de klassenraden. Dat zien wij ook en wij lezen daarvan ook de getuigenissen. Ik denk dat het in dat opzicht ook verstandig is om het vermoeden van deskundigheid in het kader van die evaluaties en de waardering die wij hebben voor de leerkrachten en het oordeel van de leerkrachten een positieve stap is die we gezet hebben. We bekijken in het kader van de budgettaire mogelijkheden en het budgettaire kader van volgend jaar tijdens de begrotingsbesprekingen de mogelijkheden voor verruiming van de vakken en de ambten die we opnemen in de knelpuntenlijst.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, dat is nog een vrij vaag antwoord. Het zou echt wel raadzaam zijn om de lijst van knelpuntvakken uit te breiden om de zijinstromers aan te trekken naar het onderwijs. Het is zo dat tien jaar mensen niet altijd over de streep helpt omdat het ook niet echt veel is voor sommige zijinstromers. Het is te beperkt, we hebben het er al vaak over gehad. En zeker het feit dat je dan toch niet de vakken waar je goed in bent en waarvan je geïnteresseerd bent om die te geven, kunt kiezen als je wilt dat die anciënniteit,

beperkt dan, toch meegenomen kan worden, is ongetwijfeld een enorme drempel voor mensen om de keuze te maken om naar het onderwijs te gaan. En we hebben hen inderdaad echt allemaal nodig. Als je de artikels deze morgen zag over de examens die uitgesteld werden, dat gaat over allerlei soorten vakken en niet over de vakken die nu op de lijst van knelpuntvakken staan. Minister, kunt u iets concreter zijn? Wanneer zullen we weten welke vakken dat zullen zijn? Vanaf wanneer zou dat kunnen ingaan? Kunnen die vanaf volgend schooljaar in september ook al aanspraak maken op die anciënniteit? Of moeten we daar nog langer op wachten?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, dank u wel voor uw kort antwoord. Het is een vraag die bijzonder actueel is. Ik maak de link met de examens, we wisten helemaal niet dat het vanmorgen op de radio zou komen en dat het in de krant zou staan. Ik betreur een beetje dat we de cijfers over het aantal uren studie niet krijgen. We hebben er vaker op gewezen dat de beleidsevaluatie pas kan gebeuren op basis van cijfers. Zo hebben we al vaker gevraagd, ook via schriftelijke vragen, naar de onderbenutting, naar het aantal niet-ingevulde vacatures. Daarop antwoordde u telkens dat jullie dat niet geven omdat ... *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

Ja, misschien, maar anderzijds moeten we als parlementslid ook onze rol kunnen spelen. Ik betreur het dat we de cijfers niet krijgen.

Ik wil graag de link leggen met de commissie die we gisteren hadden over de inspectie die toch aangaf dat het lerarentekort de grootste bedreiging is voor de kwaliteit van het onderwijs. Ze gaven ook aan dat de competenties van leerkrachten vaak onder druk komen te staan. Dan heb ik het bijvoorbeeld over de beeldvorming waarbij leerkrachten nagaan waar leerlingen staan, welke doelen ze al bereikt hebben, welke nog niet, hoe we leerlingen kunnen evalueren. Dat heeft eigenlijk allemaal te maken met het onderwijsleerproces. Dat zijn fundamentele zaken die de kwaliteit van onderwijs alleen maar kunnen dienen en die wat mij betreft erop duiden dat niet iedereen zomaar voor de klas kan gaan staan. Wat ons betreft, is het toch belangrijk om daar die kaart altijd te trekken en zoveel mogelijk mensen te vormen.

Daarom mijn concrete vraag naar de cijfers, naar toch wat duidelijkheid. Is er overleg met de koepels, met de vakorganisaties over het aantal niet-ingevulde uren? Hebt u daar een zicht op? Het kan toch niet dat er beslissingen genomen worden zonder dat u daar zelf enige cijfers van hebt.

Wat betreft het recht op onderwijs, het feit dat leerkrachten geen examens kunnen afnemen omdat ze er niet zijn en dat leerlingen bepaalde examens niet kunnen afleggen, dan kan er inderdaad gekozen worden voor andere vormen van evaluatie. Maar we moeten te allen tijde het recht op onderwijs aan elk kind kunnen garanderen. Kan daar nog een concreter antwoord op komen?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Ik vind uw antwoord ook nogal vaag, minister, op de vraag of de lijst van de knelpuntambten- en vakken kan worden aangepast aan de knelpuntberoepen. Het is heel belangrijk dat VDAB dat doet zodat leerkracht secundair onderwijs als knelpuntambt wordt erkend. Kunt u daar iets specifiek op ingaan?

Vanaf wanneer zal de anciënniteit voor al die vakken erkend worden? Het is al een knelpuntberoep, er zijn 15.000 vacatures voor jobs in het secundair onderwijs die niet ingevuld raken. Eind april kregen we nog een keer een stand van zaken. Er

zijn minimaal 1900 leerkrachtfuncties die nog niet ingevuld zijn, en dat is nog een onderschatting. Beseft u de sense of urgency? Volgens de directeur van een lyceum kan men leerstof niet evalueren als die niet wordt behandeld. Het lerarentekort is een groot probleem. Examens kunnen niet worden afgenomen, maar aan de andere kant hebben leerlingen en studenten leerstof die niet behandeld werd. Bij het begin van deze legislatuur – ik zal het nog vaak herhalen – had men het voortdurend over excelleren, maar als er geen leerkrachten zijn om de leerstof te geven, dan zal er nog weinig sprake zijn van excelleren in ons onderwijs.

Beseft u de sense of urgency voor enkele cruciale ingrepen naar de zijinstromers om op de lijst van VDAB te komen? Wat bent u van plan op heel korte termijn inzake die anciënniteit? Daar hebben we weinig over gehoord. U mag kort en krachtig antwoorden, maar we krijgen graag alle informatie.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, niemand hier onderschat het belang en de impact van het lerarentekort. De vraag of de minister dat inziet, is echt overbodig. De geschiedenis van deze commissie, de actuele vragen en actuadebatten tonen dat duidelijk aan. De vraag beantwoordt zichzelf. Dat is niet van vandaag op morgen ontstaan. We kunnen onszelf blijven herhalen. Dat ga ik niet doen.

Ik stel vast op het terrein dat leerkrachten en directies aangeven dat de zijinstroom oké is, ze zijn blij dat die mensen naar het onderwijs komen, maar ze willen ook een evenwicht bewaren. Ik begrijp dat u dat wilt bekijken, minister, per keer en per schijf, wat komt erbij en wat niet. Vanuit onze fractie zijn wij gevoelig voor het gegeven dat als er meer elementen in aanmerking komen voor zijinstroom, de kans bestaat dat men voor bepaalde profielen grotere pakketten kan samenstellen op een school. De kans dat men iemand kan aantrekken en houden vergroot daardoor. Wij denken dat dat een optie is om eens te bekijken.

Wat betreft de examens die geschrapt worden, ben ik blij – vanuit de N-VA – dat er nog scholen zijn die examens afnemen. Ik krijg mails van leerkrachten die laten weten dat het nieuwe pedagogische beleid op hun school is dat ze stoppen met examens en alles gaan beoordelen via permanente evaluatie. Dat is een pedagogische keuze, niet ingegeven door het lerarentekort, maar gewoon omdat men dat niet meer wil doen. Daar maak ik me veel meer zorgen over dan over een school die naar best vermogen probeert om toch nog examens te organiseren maar daar niet altijd in slaagt. Als de leerkracht afwezig is of de examens niet kan verbeteren wordt er wel creatief naar oplossingen gezocht. De N-VA pleit ervoor om toetsen en examens te blijven geven en er niet van uit te gaan dat het zonder ook wel lukt.

Een examen of toets is controleren en leren. Dat het goede toetsen en examens moeten zijn, hebben we gisteren gezien bij de inspectie. Daar wil ik nog even een lans voor breken.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Met betrekking tot ten eerste de concrete aanvulling met de lijst van knelpuntvakken, heb ik me natuurlijk gehouden aan een budgettaire en begrotingskader, dat is evident. Dat dat ook in dat kader ter sprake zal komen, daarop kan ik tot mijn spijt vanzelfsprekend niet vooruitlopen.

Ten tweede hebt u het over data. We vragen onze scholen niet om over van alles en nog wat te rapporteren. Je kunt toch niet enerzijds een wederkerend pleidooi houden om de administratieve last te verlagen, en vervolgens zelf allerhande rapporteringsplichten opleggen? Ik vermoed dat daarover bij sommige koepels

misschien wel data zijn. Bij mijn weten worden die ook niet meegedeeld, maar u staat daar misschien dichterbij, mevrouw Vandromme. U kunt zelf eens polsen.

Ten derde gaat het over de zijnstroom, die is gewoon cruciaal. Bekijk eenvoudigweg het aantal vacatures, en kijk dan naar het aantal werkzoekenden bij VDAB met een pedagogisch bekwaamheidsbewijs. Als wij er vandaag in zouden slagen om alle werkzoekenden met een pedagogisch bekwaamheidsbewijs effectief tewerk te stellen in ons onderwijs, hebben we nog altijd een lerarentekort. Het is dus eenvoudig: we moeten gaan naar meer zijnstroom. En daar moeten we dus creatief mee aan de slag gaan, en toch hoeder zijn van de kwaliteit. Maar het is nu eenmaal een realiteit, we kunnen niet anders.

Kijk ook om u heen. Zijn er nog sectoren waar men niet kampt met krapte op de arbeidsmarkt? Vandaag worden er afdelingen van ziekenhuizen gesloten vanwege personeelstekort. Ik lees er niet zoveel over, maar ze worden wel gesloten. In het geval van onderwijs is de problematiek natuurlijk nog zichtbaarder. Maar ook daar is er een lichtpuntje, en moet je in elke plas ook de zon zien schijnen. Het cijfer kwam toevallig binnen van het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION), is dat zeker? We hebben nu 206.000 uitbetalingen, want dat kan de administratie zelf vrij makkelijk uitdraaien, want het is de administratie die uitbetalingen doet en we moeten de scholen daarvoor dus niet lastigvallen en bevragen. Dat is opnieuw een stijging. Terwijl verschillende sectoren een daling van het aantal werknemers zie, is er bij ons nog altijd een stijging. Het is vanzelfsprekend nog niet genoeg. Maar we zitten nu op 206.000 personeelsleden, en ik dacht dat we vorig jaar met 202.000 op een hoogtepunt zaten. Het jaar daarvoor waren het er 197.000. Vanuit opnieuw de ratio dat je in een plas water de zon moet zien schijnen, hebben we dus een toename. Ik vergelijk even met twee jaar geleden, er is dus zelfs 5 procent of zelfs meer bij gekomen. We zullen op die weg blijven verdergaan, maar die zijnstroom zal daarvoor inderdaad absoluut nodig blijven. We hebben ondertussen ongeveer 4500 zijnstromers, dat is ook 'du jamais vu'. Maar we zullen op dat pad echt moeten verdergaan en het uitbreiden van de lijst van knelpuntvakken kan daarbij een welgekomen hulpmiddel zijn.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): U zegt het, minister: het is nog niet genoeg. Het is nog lang niet genoeg. Ik denk dat het heel duidelijk is, dat bleek ook uit onze bevraging waar u niet zo'n fan van was. Ik ga toch nog even aanhalen dat het probleem nummer 1 was, op een lijst van problemen. Eén van de vragen waar directies van wakker liggen was het vinden van leerkrachten en ook, minister, want ook dat was in onze bevraging heel zichtbaar, van het houden van die leerkrachten. Er waren op 1 september vaak nog geen tekorten, maar op het moment van onze bevraging, februari-maart, waren die er wel, ofwel veel groter dan ze aan het begin van het schooljaar waren. Ook het behouden van leerkrachten, van die zijnstromers, zal een heel belangrijk punt moeten zijn in uw beleid. Men moet er ten eerste voor zorgen dat ze instromen, waarbij die anciënniteit belangrijk is. Ten tweede moeten ze ook in het onderwijs blijven, en ook daar is nog enorm veel werk aan de winkel.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Als we schriftelijke vragen stellen, minister, en dat zijn cijfers van het Agentschap voor Infrastructuur in het Onderwijs (AGION), dan denk ik dat die cijfers wel gegeven kunnen worden.

Wat voor mij belangrijk is, is dat we niet blind hoeven te varen, dat we informatie die ter beschikking is als parlements lid kunnen krijgen, om te zien dat als er beslissingen worden genomen, we die kunnen afzetten ten aanzien van de huidige cijfers.

Ik hamer daarop en ik zal daarop blijven hameren omdat dat onze rol is als parlementslid, maar ook omdat, wellicht ik niet alleen, maar ook ik vragen krijg naar aanleiding van filmpjes die zijn gemaakt. Bijvoorbeeld het cijfer dat de VRT gaf waar wordt gezegd dat er nog nooit zoveel leerkrachten zijn geweest. Dan haalt men een aantal cijfers aan en dan krijg je vragen omdat die cijfers dan bijvoorbeeld vooral gaan over het secundair onderwijs, men spreekt in het filmpje niet over het basisonderwijs. Mensen stellen vragen en zeggen dat we niet weten wat de huidige toestand is. Dan zeggen ze letterlijk dat we daar hele dagen mee bezig zijn en vragen ze zich af hoe wij kunnen weten dat we de juiste beslissingen nemen. Die mensen hebben gelijk.

Zijinstroom aantrekken, moet zeker. Uw analyse is juist dat het aantal mensen die momenteel een lerarenopleiding volgt niet voldoende zal zijn ten opzichte van de stroom aan pensioenen die zullen volgen. Maar vanuit onze fractie willen we toch het pleidooi voeren om wie voor de klas staat daar maximaal in te ondersteunen qua professionalisering, qua opleiding, want de cijfers die we gisteren bij de onderwijsinspectie hebben gezien, spreken over alarmsignalen die afgaan als het over het didactisch-pedagogisch proces op school gaat, over beeldvorming, evaluatie, het onderwijsleerproces. Dat is net het punt, in de lerarenopleiding moeten we mensen kunnen versterken en dat wil ik hier toch wel gezegd hebben.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Collega Daniëls, ik begrijp het niet goed. U probeert toch dingen recht te praten die krom zijn. Al dan niet permanente evaluatie, al dan niet examen, dat is het punt niet. Het gaat erover dat leerlingen hun leerstof niet krijgen en dat examens daardoor niet kunnen worden afgenomen. Dat heeft daar weinig mee te maken. De leerstof wordt gewoon niet gegeven door het lerarentekort. Of dat nu via permanente evaluatie of examens gebeurt, de vaststelling is dat heel wat leerlingen de leerstof in de loop van het schooljaar niet krijgen en dat directies en scholen door gebrek aan leerkrachten die examens niet kunnen geven. Ofwel omdat ze die niet kunnen afnemen, dat kun je eventueel nog opvangen door het door iemand anders te laten afnemen. Maar de leerstof is niet gegeven, dat is het punt. Dus ik begrijp niet goed wat je er allemaal wilt bij betrekken, waarom je bepaalde zaken recht probeert te praten, of te minimaliseren. *(Opmerkingen van Koen Daniëls)*

Het lerarentekort is echt wel een heel groot probleem, en het zorgt ervoor dat de leerlingen hun leerstof niet krijgen. Dus er is inderdaad een grote sense of urgency naar zijinstromers toe, zoals collega Meuleman ook zegt, om zoveel mogelijk en zo goed mogelijk nieuwe leerkrachten aan te trekken. Dus, minister, het is echt geen vijf over twaalf, het is kwart over twaalf. Dank u wel.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Elisabeth Meuleman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de nieuwe maatregelen voor het lerarenambt
– 2769 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Steve Vandenberghe aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het nieuwe mandaat leraar-specialist
– 2790 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): De minister voert vanaf september de leraar-specialist in, om zo de loopbaan van de leerkracht minder vlak te maken en om in het vak leerkracht inhoudelijke diversiteit te brengen. Dit past in een resem maatregelen die het lerarenambt aantrekkelijker moeten maken. Het uiteindelijke doel is om het lerarentekort aan te pakken.

Leraars-specialisten worden voor minstens een derde van de lessen vrijgesteld. Ze krijgen ook een loonsverhoging. Deze maatregel wordt courant positief onthaald, maar toch zijn er enkele stevige angels waar we de minister graag op aanspreken. Zo zijn er vragen te stellen bij de lokale invulling van het concept en over de manier waarop dit zal worden toegekend.

Een andere maatregel is de gastleraar. Zo kan bijvoorbeeld een bankdirecteur voor de klas komen staan om economie te geven. Dat is nu mogelijk voor alle vakken, weliswaar begrensd tot maximaal één derde van een voltijdse lesopdracht.

We lezen in het decreet: "Een schoolbestuur kan dit mandaat van leraar-specialist toekennen aan een of meer leraren voor een maximum van 5 procent van de lesomkadering." Kan de minister de modaliteiten van de leraar-specialist toelichten? En hoeveel leerkracht-vte's (voltijdsequivalenten) zullen zo in heel Vlaanderen beschikbaar zijn? Hoeveel betekent dat gemiddeld per school?

Minister, hoe ziet u de precieze invulling van de opdracht van de leraar-specialist? Krijgen deze leerkracht-specialisten tijd vrijgesteld uit de klas, of niet per se? Hoe zullen ze die tijd invullen? Strookt dit met de strijd tegen het lerarentekort?

Minister, begrijpt u de vrees dat met wat momenteel voorligt, veel schooldirecteurs schrik hebben om onrust te veroorzaken in de leraarskamer? Hoe moet een directeur zich wapenen tegen beschuldigingen van favoritisme? Hoe kan hij vermijden dat er na-ijver en onwenselijke concurrentie ontstaat, laat staan regelrechte conflicten? Erkent u dat hier een extra uitdaging ontstaat voor schooldirecteurs? Wat zult u doen om dit te vermijden?

Komt er een kader op Vlaamse niveau zodat directeurs een houvast hebben bij het concreet aanduiden van leerkracht-specialisten en bij het concreet invulling geven aan de nieuwe opdracht, met name de vrijgestelde uren van de leraar-specialist?

Wanneer zullen de uitvoeringsbesluiten er zijn zodat directeurs effectief aan de slag kunnen met dit nieuwe statuut? Minister, hoe zult u garanderen dat gastleerkrachten didactisch bekwaam zijn? Is hiervoor begeleiding voorzien? Wat voorziet u om een gastleerkracht bij te staan als die volledig naar het onderwijs wil overstappen, in eerste instantie wat betreft het verwerven van de nodige pedagogische kwalificaties?

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Met het mandaat van leraar-specialist wil de minister meer waardering voor de expertise van leerkrachten, de vlakke loopbaan doorbreken en het onderwijs een kwaliteitsimpuls geven. Een mandaat van leraar-specialist moet minstens een derde van een voltijdse lesopdracht omvatten.

Het idee werd geopperd in het rapport van de Commissie Beter Onderwijs van 2021. Volgens die commissie moet er een kader gecreëerd worden zodat leraren voor hun professionele ontwikkeling meer tijd en middelen krijgen. Op die manier moeten, aldus het rapport, "ervaren leerkrachten de kans krijgen om tijdens de uitoefening van hun job een aangepast traject te volgen om te bevorderen tot expertleraar". Hiervoor is, ook volgens het rapport, een professionaliseringsbudget nodig in tijd en geld.

Het idee van de expertleraar werd nadien in de Beleids- en Begrotingstoelichting bij de begrotingsopmaak 2023 door de minister opgenomen als 'senior-leraar'. In die BBT zegt de minister hiervoor samen met de sociale partners een profiel voor senior-leraar uit te werken en er specifieke arbeidsvoorwaarden aan te koppelen.

Intussen is duidelijk dat het idee van de leraar-specialist via een voorstel van decreet zal worden neergelegd in het Vlaams Parlement. Over de voorwaarde in het rapport-Brinckman, namelijk een professionaliseringsbudget, wordt niet meer gesproken. Ook de belofte in de BBT dat samen met de sociale partners een profiel en specifieke arbeidsvoorwaarden zullen worden uitgewerkt, wordt voorlopig niet nagekomen. Net als de belofte van het lerarenloopbaanpact uit het regeerakkoord, blijft dit dode letter.

Wie met het onderwijsveld spreekt, merkt dat het idee van de leraar-specialist nog niet op groot enthousiasme wordt onthaald. Veel leerkrachten geven aan dat ze niet meer willen verdienen, maar dat ze minder planlast willen. Ook de grotere structurele ongelijkheden tussen de lesopdracht van een leraar algemene vakken en praktische vakken, waar terecht veel onvrede over is bij scholen, wordt niet aangepakt. Het is moeilijk te verdedigen dat een praktijkleraar 29 uren voor de klas moet staan en een leraar algemene vakken 20 uren. Ook een praktijkleraar heeft voorbereidings- en verbeterwerk, al is het op een andere manier.

Het uitdrukken van de opdracht van leraren in enkel een lesopdracht is sowieso achterhaald. Zoals Dirk Van Damme, voorzitter van de Commissie van Wijzen, terecht stelt: "het statuut is uitgeleefd". Er is dringend nood aan een nieuw statuut om het lererenambt echt aantrekkelijker te maken.

Ik heb daarover drie concrete vragen. Zullen de scholen extra professionaliseringsbudget krijgen, zodat leraren ook voldoende mogelijkheden krijgen om zich te professionaliseren? Minister, zult u samen zitten met de sociale partners om een profiel en specifieke arbeidsvoorwaarden uit te werken? Zult u de ongelijkheid tussen de lesopdracht van een praktijkleraar en van een leraar algemene vakken aanpakken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We hebben inderdaad die opdracht niet voor niets aan de commissie Beter Onderwijs gegeven. Daaruit zijn 59 aanbevelingen voortgekomen waarbij ik ook onmiddellijk de boodschap gegeven heb dat we dat geen stof gaan laten vergaren en dat we daarmee aan de slag gaan. Ik had trouwens ook aan de commissie Beter Onderwijs gevraagd om daar de voor hen meest essentiële elementen al uit te halen. Verschillende zaken die u beide als vraagsteller aanhaalt, zitten daar ook in vervat, onder andere de verlaging van de administratieve lasten, meer investeren in nascholing, en wat toen nog benoemd werd als de expert-

leraar. Maar ook daar zorgen we voor het doorbreken van een vlakke loopbaan. Voor mij is het dus inderdaad een en-en-verhaal en we proberen dat verhaal uit te schrijven in een en-en-ratio.

Wat betreft de administratieve lasten hebben we recent nog enkele maatregelen bekendgemaakt waarbij we heel concreet ook diets maken aan scholen en directies dat sommige administratieve plichtplegingen of formaliteiten eigenlijk niet decretaal vereist zijn. We willen ook het vermoeden van deskundigheid invoeren, wat er ook voor zorgt dat we waardering hechten aan de leerkracht en aan het oordeel van de leerkracht of in dit geval van de klassenraad. Zo komen we ook tussen met een juridisch fonds wanneer dat oordeel vervolgens dan in twijfel wordt getrokken via een externe juridische procedure. En we hebben nog wat initiatieven. Dat is dus één deel van het verhaal.

Het tweede deel van het verhaal is het volgende. Ik maak onmiddellijk de combinatie met het ontwerp van decreet lerarenambt dat we ongetwijfeld ten gronde zullen bespreken wanneer het hier aan bod komt. Daar is ook de ratio om enerzijds de zijinstroom nog te kunnen versoepelen – dat was de vorige vraagstelling, dat zit daar ook in – via de figuren van gastleraren en dienstverlenerscontracten. Want dat is echt met het oog op een versoepeling van die zijinstroom die we zo broodnodig hebben, maar ten tweede ook om voor de bestaande leerkrachten iets te kunnen betekenen. Dat moet je ook samenlezen met extra investeringen in nascholing, want ook dat zit eraan te komen: extra investeringen in nascholing. Maar dat zit niet vervat in dat ontwerp van decreet, maar wel in het ontwerp van programmadecreet, omdat dat natuurlijk een budgettaire impact heeft. Daarom zit die extra investering voor zowel secundair onderwijs als basisonderwijs op het vlak van de nascholing vervat in het ontwerp van programmadecreet. Ten gronde zal het wel worden besproken bij de bespreking van het ontwerp van decreet, maar ik denk dat het een goede zaak is om ook een iets moderner personeelsbeleid mogelijk te maken voor scholen die dat willen – het is optioneel, vrijwillig, zoals het ontworpen is – waarbij ook eindelijk die vlakke loopbaan eens kan worden doorbroken. Daar wordt al heel lang over gepraat. Maar zo bieden we eindelijk op dat vlak wat perspectief en kunnen we via die weg ook sterke krachten in het onderwijs houden en specifieke expertise en extra taken ook gaan valideren, beperkt valideren met een gemiddelde van iets van 8 procent loonsverhoging. Daardoor maken we, denk ik, de job ook aantrekkelijker voor kandidaat-leerkrachten, nieuwe, jonge krachten en misschien zijinstromers. Extra taken worden aangeduid op lokaal niveau, afhankelijk van de lokale noden. Dat kan zijn: iemand die zich specialiseert op het vlak van vakdidactiek Nederlands, iemand die zich specialiseert als het gaat over de aanvangsbegeleiding of iemand die zich gewoon specialiseert in het voor zijn of haar rekening nemen van de moeilijkste klassen.

Wat betreft de argumenten die worden aangehaald of dat geen aanleiding geeft tot keuze en dus concurrentie, denk ik dat het de taak is van elke leidinggevende om keuzes te maken, dus ook van een schooldirecteur. Die doet dat natuurlijk nu al, bij de aanwerving. Maar die doet dat even goed, ook als het iets moeilijker wordt en als het concurrentieel wordt, als het gaat over bepaalde functies of uren of voordelen waar meerdere leerkrachten kandidaat voor zijn. Dat gebeurt nu ook, alleen al bij de verdeling van de lessenroosters, van de vakken van de klassen, bij de toekenning van bpt-uren (bijzondere pedagogische taken) – nog gevoeliger –, en bij de toekenning van functies waar ook een verloning aan vasthangt: zorgcoördinator, technisch coördinator, graadcoördinator. Dus die keuzes worden nu gemaakt.

We maken het mogelijk – opnieuw, het is geen verplichting – voor directies die daar gebruik van willen maken, om ook deze figuur te gebruiken.

Het verwijt van favoritisme is gewoon een manifeste uiting van wantrouwen ten opzichte van directeurs. Als er inderdaad sprake is van favoritisme, dan heeft dat

niets te maken met dit systeem, dan heeft dat te maken met een disfunctionerende directeur. Punt. En dan zal die zich ook laten leiden door favoritisme bij de toekenning van bpt-uren en bij de toekenning van functies allerhande. Als dat een probleem is, is dat 'kurieren am Symptom'. Dan zit er daar een fout, en dan moet daaraan worden verholpen.

Ik hoop dat dat wel wat perspectief kan bieden. Het is inderdaad niet vrij van enige discussie, maar er zijn weinig problematieken of voorgestelde hervormingen in het onderwijs die vrij zijn van enige discussie. Maar ik geloof wel in deze maatregel, en dan vooral, wat dat laatste betreft, in de notie van de leraar-specialist. Dat is voor die directies die daarmee aan de slag willen gaan, en voor die leerkrachten die daarvoor willen kandideren. Ik zie dus niet onmiddellijk grote problemen.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Dank u wel, minister. Ik heb eigenlijk heel weinig antwoorden gekregen op mijn specifieke vragen. Hoeveel leraar-specialisten zullen dat precies zijn? *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

Mijn vraag is dan: hoeveel zal dat ongeveer zijn per school? Wat verwacht u? Hoe zal dat georganiseerd worden? *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

U mag straks nog antwoorden, ik zal misschien eerst mijn vraag afwerken.

U zegt zelf: het is optioneel. Stel dat heel wat scholen ervoor kiezen om dat toch niet te doen. Ik veronderstel dat dat het geval zal zijn. U zegt dat favoritisme aan de directeur ligt. Maar ik denk dat sommige directeurs misschien zullen inschatten dat er na-ijver zal zijn, of dat het onrust zal geven in hun team, en dat dan niet zullen doen. Het is optioneel. Stel dat een heel aantal scholen hier niet aan deelnemen, kunnen andere scholen dan meer leraar-specialisten toewijzen? Hoe gaat die verdeling? Dat was een beetje mijn vraag. Misschien heb ik het niet goed begrepen, maar dan moet u het mij nog maar eens toelichten. Hoe zal dat gaan? Hoe zullen die middelen verdeeld worden als bepaalde scholen verkiezen om geen leraar-specialisten aan te duiden?

Ik blijf het heel vreemd vinden om daar nu één zaak uit te pakken die volgens mij niet heel doordacht is. Er moet grondig nagedacht worden over die vlakke loopbaan en het waarderen van expertise. Dat is legitiem. Maar ik denk dat we dat in een kader moeten doen waar nagedacht kan worden over meer dan alleen het financiële. Ik denk dat het aantal uren dat iemand geeft, de manier waarop iemand gewaardeerd wordt als die aanvangsbegeleiding geeft ... dergelijke zaken kunnen ook op een andere manier gewaardeerd worden dan enkel met dat financiële.

Dan had ik nog een aantal andere vragen. Wanneer zullen de uitvoeringsbesluiten daar zijn? Zal er een soort kader worden uitgewerkt waarop de directeurs zich kunnen baseren? Dat is ook een heel expliciete vraag, onder andere van de vakbonden, zodanig dat het niet te arbitrair is, maar dat er toch ergens een houvast is. Komt dat er? Bent u van plan om dat uit te werken? Zult u ook concreet invulling geven aan die nieuwe opdracht en aan die vrijgestelde uren? Dat is ook nog een vraag waar ik niet echt antwoord op gekregen heb. Ik zit dus nog wel met een paar vragen over het kader, over die specifieke verdeling. En ik vraag me echt wel af of dit de beste manier was.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Dank u wel voor uw antwoord, minister. Ik vind het belangrijk dat u het hebt over de professionalisering. Ik denk dat in dit kader, maar ook in het ruimere kader, professionalisering heel belangrijk is. Ook in het debat met de inspectie kwam het gisteren ruim aan bod hoe belangrijk het is dat

alle mensen binnen het onderwijs, zowel leerkrachten als directie als ander personeel, voldoende kansen krijgen om aan professionalisering te doen.

Ik heb u niet horen praten, of toch niet in detail, over de rol van de sociale partners om de profielen en de specifieke arbeidsvoorwaarden uit te werken, en vooral ook om het draagvlak te creëren op het werkveld. Het is waar dat alle veranderingen die je doet voor- en tegenkanten hebben. Iedereen heeft daar ook op politiek vlak zijn mening over, maar uiteindelijk ga je wel een vorm van draagvlak moeten creëren bij de directies en bij de leerkrachten, als we dat nieuwe mandaat van leraar-specialist gaan introduceren. Zodoende is er ook echt meerwaarde op het werkveld, en dan vooral voor de leerlingen, want daar gaat het uiteindelijk nog altijd over, en ook om meer mensen naar het onderwijs te krijgen. Daarover had ik graag nog wat meer informatie gehad.

Dan is er nog de discrepantie tussen de praktijkleraar en de leraar algemene vakken. Daar ben ik nog altijd niet van overtuigd. Is het dan de directeur die daar zelf in moet schipperen, om te zorgen dat het goed op elkaar afgestemd is? Of is dat niet belangrijk? Daarover zou ik nog een bijkomend antwoord van u willen krijgen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Vanuit onze fractie hebben we de professionalisering altijd al naar voren geschoven, ook daarnet nog, in de vorige vraag. Maar het is toch wel treffend dat het onderwijs als organisatie binnen de samenleving misschien wel de minst lerende organisatie is. Dat is omdat er te weinig ruimte, te weinig tijd, te weinig middelen zijn. Oké, we gaan nu wel wat extra middelen voorzien, maar eigenlijk is er weinig mogelijkheid om zich bij te scholen. Als ik dat bijvoorbeeld vergelijk met mijn stad, en welke mogelijkheid we geven aan onze personeelsleden om zich bij te scholen, dan is dat toch wel frappant.

Maar goed, in tijden van lerarentekort is het alle hens aan dek, en dan is het niet altijd evident om de kaart te trekken van de professionalisering. Maar ik denk toch dat we dat niet zomaar mogen laten schieten.

Ja, we zijn er vanuit onze fractie ook voorstander van om een modern personeelsbeleid te kunnen voeren, en neen, het is niet de bedoeling om het favoritisme in hoofde van de directeur ten aanzien van zijn personeelsleden te stimuleren. Het moet natuurlijk wel ingebed zijn in een groter verhaal van kwaliteitszorg. Ik verwijs daarbij opnieuw naar de vergadering van gisteren, waar de inspectie zelf ook een aantal blikken op de toekomst wilde geven en daarbij ook aangaf dat het heel belangrijk is dat het personeelsbeleid – en het onderwijsbeleid tout court – binnen scholen gevat wordt door de kwaliteitszorg, dat men zich dat eigen maakt, en dat het gedreven is door data. Wat ons betreft kan een leraar-expert aangesteld worden als daar binnen de school goede afspraken over gemaakt zijn, en als het gebeurt op basis van overleg. Dan is het duidelijk welke de werkpunten zijn waaraan men de komende jaren wil werken, en waarvoor men iemand de kans geeft om daarrond het beleid mee uit te werken. Het kan op die manier, veeleer dan het voorbeeld dat u zelf gaf, waarbij iemand voor een klas staat met leerlingen met extra uitdagingen, die dan op die manier verloond wordt. Dat is voor ons niet de juiste keuze.

Maar, minister, gezien de beroering die dit op het terrein teweegbrengt, denk ik dat het duidelijk is dat men ook op het terrein steeds meer vraagt om werk te maken van het grote verhaal – ik ga het woord hier uitspreken, voorzitter – van het lerarenloopbaanpact. Als er zoveel vragen zijn op het terrein dan is het duidelijk: deze maatregel geeft kansen, maar plaats hem in een groter verhaal. Dan kunt u weer een streepje zetten.

Karolien Grosemans (N-VA): Het lerarentekort kwam eigenlijk ook al voor in de vorige vraag en toen werd er gezegd, minister, dat u spreekt van een lerarentekort, maar dat u niet de sense of urgency had, wat een heel vreemde opmerking was omdat we al zoveel maatregelen genomen hebben tegen het lerarentekort en we hopen daar binnenkort nog een extra reeks aan toe te voegen. *(Opmerkingen van Loes Vandromme)*

U zei dat niet, mevrouw Vandromme, het kwam uit een andere hoek.

Ik ga het heel kort specifiek hebben over die leraar-specialist. De minister haalde al aan dat dat komt uit de commissie-Brinckman, en ik verneem ook dat het een van haar prioriteiten was. Het is dus niet zomaar lukraak gekozen. Het geeft meer waardering aan bestaande leerkrachten, doorbreekt die vlakke loopbaan, ze kunnen zich specialiseren. Het biedt ook meer mogelijkheden aan directies om weer een belangrijke stap richting een modern hr-beleid te zetten maar het versterkt ook de scholen enorm. Dat vind ik heel belangrijk omdat scholen kunnen kiezen, op basis van hun eigen noden, hun eigen prioriteiten, hun eigen context, waar zij die leraar-specialist willen inzetten.

Ik wil hier eigenlijk aanhalen dat wij, onze fractie, wel heel veel vertrouwen hebben in die directieteams. Ik was in een school in Diepenbeek en daar waren ze nu al aan de slag met die leraar-specialist, waarvoor ze, met het volledige directieteam samen, een functieprofiel aan het opstellen zijn. En zij gingen specifiek gaan voor innovatietrajecten. Dan denk ik, na de hoorzitting die we gisteren hebben gehad met de onderwijsinspectie, dat dat bijvoorbeeld een heel mooie keuze zou zijn voor heel wat scholen waarbij ze zo'n leraar-specialist kunnen inzetten om die innovatietrajecten te coachen en dat proces van interne kwaliteitszorg te begeleiden. Ik denk dat dat geen onverstandige keuze zou zijn. Het versterkt onze scholen en dat komt uiteraard de onderwijskwaliteit ten goede.

Ik sluit af met het laatste. Ik las vandaag een artikel, minister, over die leraar-specialist in een Nederlandse krant en dat artikel sloot af met de woorden van de vakbond die eigenlijk zei: 'meesterlijk'.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Die voorzet kan ik natuurlijk niet laten liggen. Ik werd vanmorgen gebeld door de NOS met de vraag naar een interview over de leraar-specialist en de maatregelen die we genomen hebben in het kader van de strijd tegen het lerarentekort waarbij de vraagstelling toch wel positief was. Ik vroeg me toen af waar ze die informatie gehaald hadden. Dat bleek inderdaad uit een krantenartikel waarin de Nederlandse vakbond eigenlijk die maatregel bejubelt, wat bij ons niet altijd het geval was. De voorzitter van de vakbond CVN Onderwijs – en daar zijn de vakbonden nog altijd veel groter en dominanter dan bij ons – zegt dat hij er mooi aan vindt dat het het meesterschap beloont. Hij gaat daarbij ook in tegen enkele tegenkantingen die worden opgeworpen waarbij hij zegt dat het hem bij een modern personeelsbeleid lijkt te horen dat een werkgever onderscheid maakt tussen wie er echt bovenuit steekt en wie gewoon functioneert. "Er zijn allerlei redenen waarom het invoeren van de expert-leraar in Nederland lastig zal zijn maar het idee om juist de beste leerkrachten en docenten beter te verlonen is meesterlijk."

Geen sant in eigen land zeker. ik noteer ook uit de reacties, ook vanuit de oppositie, dat men dat niet onmiddellijk van tafel veegt. Dat is goed. Er zijn natuurlijk nog wel wat vragen en we zullen daar ongetwijfeld ook over discussiëren wanneer het op tafel ligt. Sommige vragen zijn bij dezen al beantwoord. U geeft zelf aan in uw vraagstelling, mevrouw Meuleman, en daarom dat ik ernaar verwees, dat het kan gelden voor maximum 5 procent van de lesomkadering. Dat wil dus zeggen 5 procent, anders vertaald is dat een op de twintig, en nog eens anders vertaald wil dat zeggen vijf leerkrachten met een voltijdse functie op honderd leerkrachten.

Maar er is ook de mogelijkheid om dat maar voor een derde te doen, en dan kom je tot vijftien leerkrachten op honderd, maximaal. Maar, ik zeg het opnieuw, het is optioneel voor scholen die daarin zouden willen meestappen.

En ja, het is waar dat dit ook moet kaderen – de heer Vandenberghe en mevrouw Vandromme wezen erop – dat nascholing toch ook echt nodig is. We hebben de mond vol over levenslang leren, maar daar waar er net veel geleerd wordt door leerlingen, wordt er al te weinig geleerd door de leerkrachten. Daarom laten we een en ander ook gepaard gaan met de extra investeringen voor de nascholing, zowel voor secundair onderwijs als voor basisonderwijs, maar dat komt dus, zoals gezegd, via het programmadecreet.

De ratio die ook in dat decreet Lerarenambt zit, is net om wat tegengewicht, een beetje een antwoord te bieden, ook op de wrevel die soms wat begrijpelijk en terecht is, namelijk dat heel veel bestaande leerkrachten zeggen dat er nogal wat eieren gelegd worden onder de zijinstroom, dat alle aandacht ernaartoe gaat. “Die krijgen tien jaar anciënniteit, ik heb drie jaar geleden een overstap gemaakt en voor mij is er niks.” Ik snap dat allemaal wel. Maar, opnieuw, het is noodzakelijk, gelet op de krapte op de arbeidsmarkt. We moeten dat dus doen.

Daarnaast moeten we ook de opportuniteit aangrijpen om voor meer perspectief te zorgen in de carrière van de bestaande leerkrachten en de nieuwe leerkrachten, voor het doorbreken van de vlakke loopbaan. Maar het decreet is nog niet goedgekeurd. Jullie staan al te wachten op de besluiten. Ik zal er wel voor zorgen, als dit parlement vanzelfsprekend en zoals steeds gedegen werk levert, dat we ook onmiddellijk klaarstaan met het besluit. Daarvoor hebben we natuurlijk ook decretale grond nodig, we hebben daarvoor een rechtsgrond nodig. Dat zal dan wel klaar zijn zodra dit decreet ook door dit parlement goedgekeurd zal worden.

De voorzitter: Mevrouw Meuleman heeft het woord.

Elisabeth Meuleman (Groen): Minister, u zegt dat de oppositie er niet helemaal weigerachtig tegenover staat. Laat ons zeggen dat wij vanuit de Groenfractie inderdaad ook voorstander zijn om de loopbaan van leerkrachten minder vlak te maken en om daar de mogelijkheden te bekijken. We hebben het toch moeilijk met de manier waarop en de manier waarop dit als een geïsoleerde maatregel – inderdaad, zoals mevrouw Vandromme ook zei – wordt genomen zonder het hele plaatje te gaan bekijken. Er is ook het feit dat daar geen kader is en dat er toch nog wel veel vragen zijn waar niet aan tegemoet gekomen is. Daar hebben wij toch twijfels over de werkbaarheid van deze maatregel. Dat we helemaal warm lopen van deze maatregel op zich, die volgens ons veel te weinig doordacht genomen is, zou ik zeker niet willen zeggen. We zullen kijken wat het decreet brengt, en of daar een aantal zaken beter uitgewerkt zijn. Dan zullen we kijken hoe we ons verhouden tot deze maatregel.

De voorzitter: De heer Vandenberghe heeft het woord.

Steve Vandenberghe (Vooruit): Net zoals bij de N-VA-fractie is vertrouwen en autonomie van de directie van scholen ook voor mij heel belangrijk. Dat heb ik gisteren trouwens ook gezegd bij de inspectie, dat met het beleidsvoerend vermogen voor een heel groot stuk de goede werking van de scholen staat of valt. Dat wil ik nog een keer onderstrepen.

Er is heel veel info. Ik wil ook onderkennen dat het geen evidente problematiek is. Veel problematieken of uitdagingen in het onderwijs hangen ongelooflijk aan elkaar vast. Dat weten wij uiteraard ook wel. Maar het is wel goed dat we het debat blijven voeren rond dat lerarenloopbaanpact, rond dat lerarentekort en dat we samen blijven zoeken naar mogelijkheden om het aan te pakken. We moeten ervoor zorgen dat de leerlingen weer les hebben en als ze dan kiezen tussen examen of andere opties, dat ze dan toch hun leerstof gehad hebben. Wat betreft het debat over wat

nu beter is, het afnemen van examens of de permanente evaluatie: ik denk dat dat nog een debat apart is, want iedereen heeft daar ook wel zijn of haar mening over.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Thijs Verbeurgt aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het advies van de Vlaamse Vereniging van Studenten over inclusie van studenten met een functiebeperking
– 2625 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over inclusie van studenten met een functiebeperking
– 2628 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het advies van de Vlaamse Vereniging van Studenten over inclusie van studenten met een functiebeperking
– 2670 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Collega's, de Vlaamse Vereniging van Studenten (VVS) heeft recent een advies uitgebracht over de positie van studenten met een beperking in het hoger onderwijs, en hoe die te verbeteren. Er is natuurlijk reeds het Steunpunt Inclusief Hoger Onderwijs (SIHO) dat hogescholen, universiteiten en beleidsmakers ondersteund bij het realiseren van inclusief hoger onderwijs, maar het is toch belangrijk dat we blijven inzetten op die participatie. Dat blijkt nog steeds een grote uitdaging.

Nochtans is inclusie in het onderwijs een noodzakelijke voorwaarde voor inclusie in de maatschappij. In zijn advies komt VVS met 31 adviezen. Ik ga die niet allemaal toelichten, maar die worden in drie elementen gebundeld: fysieke inclusie, academische inclusie en sociale inclusie. Men pleit onder andere voor een zorgcontinuüm binnen alle hogeronderwijsinstellingen waarbij veel voorkomende aanpassingen kunnen worden verankerd in basiszorg. Minister, ik ga ervan uit dat u het advies ook met veel interesse hebt doorgenomen.

Wat is uw reactie op het advies van VVS?

Welke maatregelen neemt u om de drempels voor studenten met een beperking zoveel mogelijk verder weg te werken?

Hoe evalueert u, in dit kader, de huidige werking van het SIHO?

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): We weten allemaal dat het hoger onderwijs voor iedereen die zich wil ontwikkelen een belangrijke stap is. Voor studenten met een functiebeperking is dat niet altijd evident. Zij worden vaak geconfronteerd met extra obstakels of drempels die hun leerervaring kunnen bemoeilijken. Ik heb daar de afgelopen jaren heel wat vragen rond gesteld, omdat ik ook wat signalen kreeg

van een aantal studenten. Ik ben heel blij met het initiatief van VVS, die inderdaad met 31 aanbevelingen komt voor een betere erkenning en ondersteuning van studenten met een functiebeperking in het hoger onderwijs. Het is een groot scala aan aanbeveling, zowel binnen als buiten het onderwijsveld. Zij willen een vlottere erkenningsprocedure voor faciliteiten voor studenten met een functiebeperking, toegankelijkheidsrondes met studenten, toegankelijke kamers in studentenverblijven, inclusiever openbaar vervoer, et cetera.

VVS wil ook dat mensen met een functiebeperking minder moeilijkheden hebben met het registratieproces en de administratieve lasten moeten worden verminderd. Ik denk dat dat een heel terecht punt is. Vandaag is het registratieproces voor een bijzonder statuut uitgegroeid tot een attestering van verschillende functiebeperkingen. Het bewijs van de functiebeperking kan enerzijds geleverd worden door een erkenning van het Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap (VAPH), Directie-generaal Personen met een handicap, of een verslag van het CLB. Anderzijds kan het bewijs ook geleverd worden door een registratiesysteem van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor), dat is gebaseerd op die medische attestering.

Vandaag is het dus zo dat studenten die statuten niet automatisch krijgen. Ze gaan ook niet over van de ene naar de andere instelling. Ze gaan ook niet over van het secundair naar het hoger onderwijs. Ik denk dat dat niet meer van deze tijd is. Omdat elke student telt, moeten we die drempels uiteraard zoveel mogelijk minimaliseren, en het liefst wegwerken.

In een antwoord op mijn schriftelijke vraag van 22 december laatstleden gaf u aan dat er vandaag via het SIHO een pilootstudie loopt met de tool Speaksee Auto-Caption. Dat is een tool voor studenten met een auditieve beperking. In een andere schriftelijke vraag gaf u aan dat er vandaag bijna geen doctoraatsstudenten met faciliteiten vanwege een functiebeperking zijn. Uit navraag bleek dat er op drie jaar tijd enkel aan de KU Leuven doctoraatsstudenten zijn aan wie zo'n bijzonder statuut werd toegekend, en dat waren er nog maar vier. Ik denk dus dat het daar ook nog niet helemaal ingeburgerd is.

Hoe ondersteunt en stimuleert u het beleid van de hogeronderwijsinstellingen op het vlak van inclusie van studenten met een functiebeperking?

Op welke manier garandeert u de toegankelijkheid van de hogeronderwijsinfrastructuur?

Welke regelgevende of andere initiatieven ziet u mogelijk om de administratieve last voor studenten met een functiebeperking te verminderen?

Ziet u mogelijkheden in het centraal harmoniseren van de statuten, zodat studenten niet telkens opnieuw een aanvraag moeten indienen bij de overgang tussen het secundair en hoger onderwijs, of als zij van instelling veranderen?

Kunt u meer toelichting geven bij het genoemde pilootproject van het SIHO? Op welke termijn loopt die pilootstudie? Wanneer verwacht men de resultaten? Wat zal men na die pilootstudie doen?

Ziet u de nood aan een specifiek beleid voor doctoraatsstudenten met een functiebeperking? Op welke manier zet u zich daarvoor in?

Aan welke van de 31 aanbevelingen wilt u deze legislatuur nog werken?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): De VSS heeft een nieuw advies klaar. Zoals we dat gewend zijn, is het een degelijk advies. Dit keer gaat het over de inclusie van studenten

met een functiebeperking. Het advies komt er naar aanleiding van verscheidene meldingen van studenten die hinder ondervinden in verschillende instellingen hoger onderwijs bij hun deelname aan het hoger onderwijs. Het gaat daarbij niet enkel over de erkenningsprocedure voor faciliteiten en handelingen van docenten, maar ook over de toegankelijkheid van gebouwen. Ook de toegankelijkheid van het openbaar vervoer en van studentenkoten wordt aangehaald. Het gaat veel verder dan onderwijs alleen.

Concreet hebben ze 31 adviezen opgesteld, verdeeld in drie thema's: fysieke toegankelijkheid, academische inclusie en sociale inclusie. Die focussen voornamelijk op soms praktische aangelegenheden aan de instellingen zelf. De vragen die we hier stellen zijn in een beleidsmatige context, tot op het praktische niveau van een instelling. Het parlement, de regering of de minister kunnen aan dat laatste weinig doen. Ik vind het belangrijk om deze vraag hier vandaag te stellen, al was het maar om het thema op de agenda te houden. Op een aantal vlakken blijven er inspanningen nodig van u, minister, en van uw collega's, want er zijn nog betrokken domeinen, van het SIHO en vooral van de instellingen hoger onderwijs.

Minister, hoe staat u tegenover de voorstellen vanuit VVS?

Op welke manier kunnen de voorstellen van VVS door de instellingen hoger onderwijs geïmplementeerd worden? Kunnen de studenten hierbij maximaal betrokken worden al was het maar voor de praktische zaken?

Hoe kunnen de instellingen hoger onderwijs onderling meer samenwerken om zo hun eigen en gemeenschappelijke expertise verder uit te bouwen? Hoe kunnen zij informatie doorgeven zodat de student als hij verandert van instelling niet opnieuw alles moet aanvragen en aantonen?

Op welke manier kan het SIHO de instellingen nog meer en beter ondersteunen bij eventuele leemtes?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: In 2020 sloot ik een convenant af met het SIHO waarbij ik hen vroeg om voortaan in hun werking te vertrekken vanuit het universeel ontwerp. Ik gaf hen specifiek bijkomende taken en we spraken samen een meerjarenplan af. Ik verhoogde hun werkingsbudget met afgerond 200.000 euro, wat bijna een verdubbeling was van hun werkingsmiddelen.

In de periode erna heb ik het SIHO nog als bijkomende opdracht de ontwikkeling en uitrol van het Vlaanderenbrede beleid rond mentaal welzijn toevertrouwd. Daarvoor hebben we nog eens middelen toegekend, en het SIHO ontvangt ondertussen recurrent om en bij de 700.000 euro.

Het doet me plezier dat VVS zich zo betrokken voelt en dat men de tijd heeft genomen om op het thema van inclusie in te gaan. Ik zal u dan ook een uitgebreid antwoord geven. We hebben in deze legislatuur al grote stappen gezet vanuit dat universeel ontwerp naar een zo inclusief mogelijke samenleving en onderwijs.

Met betrekking tot fysieke toegankelijkheid is op het vlak van infrastructuur in februari van dit jaar een aanpassing van de zogenaamde toegankelijkheidsverordening goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Deze zorgt ervoor dat elk publiek toegankelijk gebouw maximaal aan de toegankelijkheidseisen moet voldoen. Ook werkplekken moeten nu toegankelijk gemaakt worden.

Specifiek voor wat het hoger onderwijs betreft, volgt het regeringscommissariaat op dat de toegankelijkheidsnormen bij bouwaanvragen worden gerespecteerd. Ze vragen daarbij advies aan Inter en aan het SIHO.

Op het vlak van huisvesting is toegankelijkheid en omkaderd wonen belangrijk. Instellingen nemen de vraag voor aangepaste kamers ook systematisch op in de onderhandelingen bij samenwerkingen met private residenties. Daar zijn dus positieve evoluties. Ik ga hier niet verder op in omdat dit vorige week al uitvoerig werd besproken in de commissie Wonen.

Voor het openbaar vervoer werken we samen met het VAPH. Instellingen organiseren via die subsidie vervoer van en naar de les voor studenten met een beperking. Studenten kunnen ook een tegemoetkoming krijgen inzake de verblijfskosten. Naast die fysieke toegankelijkheid, heb je natuurlijk ook de digitale toegankelijkheid, waaraan we toch een serieuze duw gegeven hebben. Op dat vlak hebben we natuurlijk lering getrokken uit corona. Maar ik ben blij om te zien dat de instellingen in het kader van het Voorsprongfonds met heel veel projecten ook een bijdrage leveren op dat vlak voor inclusief onderwijs. Denk aan de uitbouw van blended learning, lesopnames en dergelijke. Ik maak dan misschien ook een bruggetje naar de vraag van de heer Warnez rond pilots van Speaksee AutoCaption. Daar zien we dat studenten met een auditieve beperking de tool konden uitproberen, om te kijken of die doeltreffend is om in te zetten in diverse onderwijscontexten. Die is ondertussen afgelopen, en was positief in die zin dat na de pilot een aantal studenten Speaksee ook aangevraagd heeft als leermiddel bij onze diensten, dus bij het Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI).

Via adviescoaching- en vorming zetten we via het SIHO ook in op de professionalisering van medewerkers op het vlak van digitale toegankelijkheid en hulpmiddelen, ook daar, opnieuw, door de bril van een universeel ontwerp. Op een lerend netwerk van ondertussen twee of drie weken geleden kwamen bijvoorbeeld veertig medewerkers van ICT, onderwijskwaliteit en inclusiecoaches van de instellingen samen rond een compenserende software Alinea. Dat is een lees- en spellingssoftware die oorspronkelijk is ontwikkeld voor dyslexie, maar die we via Lees voor! Vlaanderen ook aanbieden aan leerlingen in het leerplichtonderwijs. Die tool wordt nu in diverse onderwijsinstellingen inclusief aangeboden aan alle studenten die er gebruik van willen maken. Er wordt ook uitgewisseld over de module eXamode, die speciaal ontwikkeld werd met de producent, zodat Alinea ook in een beveiligde omgeving zelfs voor examens ingezet kan worden. Dat kan echt wel een goede tool zijn, met een administratieve vereenvoudiging voor docenten tot gevolg. Die software zal ook ter beschikking worden gesteld in de starttoetsen in de lerarenopleiding, zodat studenten met zorgnoden die toetsen optimaal kunnen afleggen. Ook daar is er opnieuw een universeel ontwerp.

Er beweegt zich dus wel wat positiefs op het vlak van digitale toegankelijkheid, vooral ook door het samenbrengen van verschillende professionals over de grenzen, zelfs over beleidsdomeinen en diensten heen. Het SIHO heeft ter ondersteuning van de diensten en instellingen hoger onderwijs een database voor ondersteunende technologieën ontwikkeld, zodoende dat de kennis breed gedeeld kan worden. Rond ondersteuning via speciale onderwijsleermiddelen heeft het SIHO, ook op onze vraag, de tool Book-a-Book ontwikkeld. Dat is een tool die studenten in digitale boeken voorziet, zodoende dat ze omzettingen kunnen laten maken of hun eigen ondersteunende software kunnen inzetten om de leerstof te kunnen verwerken. Dat netwerk bouwt men steeds verder uit. Momenteel hebben we een duurzame samenwerking met 205 uitgeverijen: 140 internationale, en 65 Vlaamse uitgeverijen. Dat is een stijging met bijna 20 procent ten opzichte van 2021. Afgelopen jaar werden er 1562 boeken aangevraagd, waarvan 1028 bij een Vlaamse uitgeverij en iets meer dan 500 bij internationale uitgeverijen. De levertijd was gemiddeld anderhalve week. Ook dat is intussen echt geoptimaliseerd.

Op het vlak van academische inclusie, maakt VVS opmerkingen over registratie en de faciliteiten aan de instellingen. Dat is inderdaad een belangrijk gegeven. Dat proces moet duidelijk en laagdrempelig zijn voor studenten. Het is wel zo dat het

advies van VVS op dat punt niet helemaal accuraat is. Er staat geen geldigheidsdatum op attesten leerstoornissen. Er worden statuten over instellingen heen wel automatisch overgenomen, en studenten kunnen ook steeds eigen documentatie indienen. Dat geef ik aan als nuance.

Indien ze geen attest van het VAPH, Directoraat of CLB hebben, moeten studenten niet automatisch zo'n Vlor-bundel invullen. Ze kunnen altijd hun eigen documenten indienen en die worden ook vaak probleemloos aanvaard. Enkel in het kader van niet-blijvende beperkingen moet de documentatie worden vernieuwd, wat ook logisch is.

Faciliteiten moeten wel jaarlijks opnieuw geactiveerd worden, net om ook maximaal maatwerk te kunnen leveren naar elke student toe. Een masterjaar is bijvoorbeeld anders dan een eerste jaar en dus kunnen er andere noden en wensen ontstaan, zeker als het dan over stages gaat bijvoorbeeld.

Die procedures worden regelmatig geëvalueerd, ook studenten worden daarbij betrokken. Meer concreet worden op dit moment op basis van een analyse van het SIHO samen met de Vlor vereenvoudigingen doorgevoerd die trouwens ook aansluiten op ons nieuw leersteunmodel in het leerplichtonderwijs. Die attesten van het leersteunmodel zullen uiteraard ook aanvaard worden, en er is ook het voorstel om met één eenvoudige sjabloonbundel te kunnen werken.

Misschien moet ik ook meegeven dat heel wat hogescholen een statuut verhoogde zorg hebben. Studenten die uit de boot vallen omdat ze bijvoorbeeld geen documenten hebben of eigenlijk niet aan de criteria voldoen, kunnen ook via dat statuut verhoogde zorg faciliteiten krijgen.

Hogeronderwijsinstellingen nemen in hun tevredenheidsbevragingen ook vragen met betrekking tot bijzondere statuten en faciliteiten op, waardoor zij rechtstreeks de vinger aan de pols houden. Maar wat de studentenbegeleiders en zorgcoördinatoren betreft, dat zijn sleutelfiguren die intussen sterk ingeburgerd zijn en goed werk leveren. Sinds de regeling inclusief hoger onderwijs voegen we jaarlijks 4 miljoen euro toe aan de sociale toelage om studenten met verhoogde zorgnoden op te volgen.

Instellingen kunnen die middelen structureel inzetten voor de aanstelling van zorgcoördinatoren en studentenbegeleiders. In de lerende netwerken 'inclusie' en 'studentenbegeleiders' wisselen ze systematisch informatie uit over hun eigen aanpak en praktijken. In het kader van studenten met een functiebeperking heeft het SIHO ook het ondersteuningsmodel inclusief hoger onderwijs uitgewerkt, met een protocol van nodenanalyse, dat ook de actoren in het veld toelaat om de noden van studenten met een functiebeperking volledig in kaart te brengen, zowel op het vlak van het leren als van het leven.

Fiches rond mogelijke knelpunten per functiebeperking faciliteren dan nog eens de dialoog over de mogelijke knelpunten die men toch nog zou kunnen ondervinden. Aanvullend heeft het SIHO ook voor studenten concrete tools uitgewerkt die inzoomen op scharniermomenten, zoals bijvoorbeeld de overstap naar het hoger onderwijs. De tools worden zowel door instellingen als studenten gebruikt.

Na de implementatie van MoodSpace en de verdere uitrol werd ook de website van het SIHO op maat van de studenten in een nieuw jasje gestoken met een nieuwe sterke portaalsite.

Misschien is er toch nog iets wat ik even wil aanstippen, en dat is de zorgcontinuumbenadering die het SIHO introduceerde in zijn leidraad universeel ontwerp. Die volgt, en er wordt dus ook verhoogd ingezet op de implementatie van inclusieve faciliteiten.

Via de lerende netwerken van het SIHO zorgen we ervoor dat de instellingen zelf heel veel informatie uitwisselen en dat men dus ook verdere stappen zet om inclusieve faciliteiten nog verder uit te rollen. Dat is in volle beweging. In de praktijk zie je dat die aanpak zijn vruchten afwerpt, zoals een verhoogde inclusieve cultuur, ook op het vlak van leeromgeving en dienstverlening, administratieve vereenvoudiging zowel in het aantal statuten als in de organisatie van faciliteiten en toch ook de optimalisatie van de verhoogde zorg.

Tot slot is er de verwijzing in het advies naar inclusivmobility.eu. Dat is een platform dat trouwens ontwikkeld werd door het SIHO en de Vlaamse overheid, en hier hebben de Vlaamse instellingen informatie over hun eigen toegankelijkheid beschreven. Dat is bijzonder relevant voor inkomende studenten met een beperking.

Ook daar is het doel van die website inclusie, maar dan vanuit het perspectief van internationale mobiliteit, dus inkomende studenten met een beperking relevante informatie geven over het ondersteuningsaanbod, ruimer dan het fysieke aspect. Daarin beschrijven de instellingen trouwens hun contactpunten zorgaanbod, ook rond redelijke aanpassingen en hoe de procedures werken van documenten. Ook andere landen werken nu trouwens met ons platform. We zijn dus inspirerend voor het buitenland.

We nemen samen met het Europees Programma voor Onderwijs, Opleiding en Samenwerking (EPOS) en ook in onze Vlaamse beurzen maatregelen om mobiliteit voor studenten met een beperking te stimuleren. Studenten met een beperking krijgen een beurs om op voorbezoek te gaan. Daarbij financieren we ook de kosten van een begeleider. Tijdens het verblijf financieren we ook de extra kosten die er zouden zijn vanwege de beperking. Ik geef mee dat twee weken geleden het lerend netwerk focuste op inclusieve mobiliteit, specifiek op de werkgroepen die nu opgezet zijn in sommige instellingen, zoals die rond het thema buitenlandse stages. Het gaat erover hoe we studenten met een beperking nog beter kunnen ondersteunen wanneer ze naar het buitenland gaan om te leren.

Over sociale inclusie zijn we dit jaar al vaker in dialoog gaan. Naast de academische inclusie en het studiesucces, is de sociale inclusie ook van belang voor het mentaal welzijn, de identiteitsontwikkeling en burgerschapsvorming van studenten. Het is dus een hefboom voor democratisering. Het is niet voor niets dat we in MoodSpace aandacht besteden aan samen zorgzaam, samen sterk, en waar we voor het eerst Vlaanderenbreed initiatieven voor en door studenten samenbrengen.

Dan zijn er de poortwachterstrainingen, die we hebben uitgerold. Uiteraard is er nog werk aan de winkel. Dus ik ben blij met de suggesties. We hebben via het SIHO een actieplan lopen en zetten deze legislatuur concreet nog op de volgende aanbevelingen in: op het vlak van het zorgcontinuüm of het universeel ontwerp, loopt het lerend netwerk van het SIHO verder. Op de activiteitenkalender 2023-2024 staan bijvoorbeeld al vormingen en trainingen voor de verschillende stakeholders. Het SIHO begeleidt diverse instellingen die de uitrol van inclusieve faciliteiten voorbereiden. Er komen voor hen ook de inspiratietekst rond de Vlaamse en internationale praktijk en e-learning modules, zodat docenten meteen ook tips en tricks hebben.

Op het vlak van de registratie en faciliteiten zijn, zoals gezegd, het SIHO, de Vlor en de instellingen momenteel aan zet om de vereenvoudigde procedure uit te rollen in september. De samenwerking met het centrum voor leerlingenbegeleiding rond MoodSpace zal ook maken dat er verhoogd wordt samengewerkt rond leerlingen met zorgnoden. Instellingen houden verder de vinger aan de pols rond de uitrol van faciliteiten. Zij werken ook verder met het thema inclusieve faciliteiten en het thema stage.

Op het vlak van sociale inclusie zetten we verder in op samen zorgzaam en MoodSpace, en komt er vanuit het SIHO de leidraad rond inclusieve communicatie

en events. Er komen dit jaar ook nog onlinetrainingspakketten die inzetten op professionalisering rond inclusie en universeel ontwerp. Zoals jullie weten zal het SIHO met professor Bruffaerts onderzoek doen naar de drempels bij het hulpzoekgedrag van studenten.

Als het gaat over toegankelijkheid en over infrastructuur, zetten we in op digitale toegankelijkheid via pilots, de database en vormingen. We zullen ook aan het SIHO vragen om na de afloop van het Voorsprongfonds een overzicht te maken van hoe we op die manier inclusie versterkt hebben.

Inzake mobiliteit en huisvesting blijven we een voortrekkersrol spelen, maar we coördineren nu ook het project 'Strengthening Social Dimension', dat inzet op de diverse dimensies van sociale inclusie waarvoor we ons als onderwijsministers in de Europese hogeronderwijsruimte hebben geëngageerd in het Rome Ministerial Communiqué. Dat zal net als voor inclusieve mobiliteit ook concrete raamwerken en tools ontwikkelen rond diverse thema's, bijvoorbeeld rond beurzen.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Dank u voor uw beknopt en bevlogen antwoord, minister. Ik geef toch een paar reacties. Ik denk in alle eerlijkheid dat het goed is dat wij hier in detail op doorgaan, want het is wel een zeer belangrijk onderwerp. Het eerste wat mij opvalt, is het spanningsveld tussen de bezorgdheden die studenten overmaken en uw beschrijving van wat er al allemaal is gebeurd. Ik ontken niet dat er al heel veel gebeurd is, maar ik denk dat het toch toont dat er bij de studenten nog steeds heel veel zorgen leven. Bepaalde inspanningen zijn duidelijk nog niet tot op het niveau van de student geraakt. Ik heb er alle vertrouwen in dat men binnen VVS deze oefening ten gronde heeft gemaakt, vanuit de ervaring die studenten zelf hebben. Daar moeten we nog stappen zetten om de inspanningen die er op dit vlak zijn gebeurd, ter kennis te brengen bij de studenten. U verwijst bijvoorbeeld naar de automatische uitwisseling of overdracht tussen hogeronderwijsinstellingen. Dat blijkt bij studenten vandaag niet altijd de realiteit te zijn.

Een tweede element, en ook een beetje een reactie op de insteek van collega Daniëls, is de reeks van aanbevelingen op het niveau van de onderwijsinstellingen. Die laten zich niet zomaar in een decretaal of regeringsinitiatief vatten. Daar lijkt mij een rol weggelegd voor u als minister, om daar nog meer de aanjager te zijn van de instellingen. Via de regeringscommissaris, maar ook in rechtstreeks overleg kunt u ze blijven wijzen op de belangrijke rol die zij hierin te spelen hebben en u kunt hen daarin natuurlijk ook financieel ondersteunen. Blijf de instellingen rond de tafel brengen om dit thema hoog op de agenda te plaatsen. Ik kijk uit naar de inspanningen die u nog verder zult doen inzake het zorgcontinuüm. Dat is belangrijk, niet alleen in het leerplichtonderwijs, maar ook in het hoger onderwijs. Daar kijk ik uit naar verdere inspanningen.

Ik heb nog een korte vraag. Hebt u zelf al rond de tafel gezeten met VVS over dit advies om te kijken hoe de concrete uitrol van wat u hier hebt toegelicht, verder kan worden geoperationaliseerd richting de studenten?

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Dank u wel voor uw uitgebreid antwoord, minister. Ik heb een viertal puntjes waar ik nog een vraag over heb. Eén, heel kort: u zei dat Speaksee succesvol was voor de studenten met een auditieve beperking en dat studenten dit nu al kunnen aanvragen. Misschien is het wel zinvol om nog even concreter te zeggen of dit nu voor elke student beschikbaar is? Kan elke student dat aanvragen en hoe werkt dat juist?

Twee: wat uw punt betreft rond het feit dat het advies van VVS niet helemaal accuraat is als het gaat over de statuten die worden overgenomen. U hebt uiteraard gelijk dat attesten – medische attesten, attesten van het CLB enzovoort – niet zomaar vervallen. Het probleem ligt een stuk in het feit dat je dat jaarlijks moet aanvragen. Als je van de ene instelling naar de andere overgaat, is dat meestal op een moment dat een bepaald jaar voorbij is en dan moet je dat wel opnieuw gaan aanvragen. Als je in het eerste jaar een erkenning hebt gekregen als student met een auditieve beperking, om verder in het voorbeeld te blijven, vraag ik mij af of het echt nodig is dat je dat het jaar nadien opnieuw moet aanvragen. Je hebt wel je attestje van het feit dat je een auditieve beperking hebt, maar op dat attest staat ook wel of dat blijvend is of niet. Ik denk dat het toch wel mogelijk moet zijn, zelfs als je 12 jaar bent, om een bepaald statuut te krijgen dat je zou moeten kunnen behouden gedurende de hele leerloopbaan. Vanuit mijn eigen praktijk op het veld hinkt de automatische rechtentoekenning in het kader van hoger onderwijs vandaag ver achterop, ik denk dat we daar nog wat werk van moeten maken.

Wat betreft de studenten met een functiebeperking, klopt het dat we daarvoor op de instellingen zelf moeten rekenen voor een aantal praktische zaken die niet allemaal in het decreet vervat zijn, alhoewel we zelf een definitie in het decreet vastleggen rond studenten met een functiebeperking. Het zijn namelijk diegenen die bij het VAPH bekend zijn. Leerstoornissen en dergelijk zitten daar dan niet in vervat. Ik denk dat we daar wel eens een debat over moeten hebben.

Ik kom bij mijn laatste punt. U verwees zelf naar de financiering, de 4 miljoen euro die daarvoor ter beschikking werd gesteld via de studentenvoorzieningen (stuvo's). Dat is vandaag vastgeklikt aan de VAPH-punten. De vraag is of dat vandaag nog zo moet zijn, en of we dat niet breder moeten opentrekken naar leerstoornissen.

Twee: dat is enkele jaren geleden ook vastgeklikt aan de spreiding van de studenten met een VAPH-statuuut. Bij de instellingen wordt die verdeling nu gedaan op basis van studiepunten. Ik denk dat we dat eens moeten herbekijken. Een hogeschool of universiteit die vandaag inzet op studenten met een functiebeperking, wordt eigenlijk gestraft. Want je krijgt dezelfde middelen, maar daar staat tegenover dat studenten weten bij welke hogeschool of universiteit ze gemakkelijk terecht kunnen met hun functiebeperking. Je hebt een soort aantrekkingskracht als instelling. Ik denk dat we daar ook wel de financiering moeten herbekijken.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dank u, minister, voor uw uitgebreid antwoord. Ik denk dat het goed is om alle elementen die u aanhaalt ook ergens samen te brengen. Ik kijk naar de site van het SIHO, waar je verschillende tegels hebt met wat je nodig hebt als student: 'ondersteuning in het onderwijs', 'fiches', 'de overstap naar het hoger onderwijs voorbereiden', 'roadmap' ... Al die zaken zijn bij het SIHO al aangevinkt.

Naar aanleiding daarvan heb ik nog twee bijkomende vragen. Eén: je hebt niet alleen studenten die studeren in het hoger onderwijs, waar een aantal collega's vragen over stellen, en die verder gaan, maar je hebt ook de instap in het hoger onderwijs. Dat is een belangrijke stap. Er is een goed initiatief van het SIHO: 'de overstap naar het hoger onderwijs voorbereiden'. Dat is een soort vragenlijst, een checklist, om studenten met een beperking, die ze uiteraard al ervaren hebben in het secundair onderwijs, te helpen om die stap naar het hoger onderwijs goed voorbereid te kunnen zetten. We kennen die leerlingen in het secundair onderwijs. We weten wie dat zijn. Het CLB kent hen, het ondersteuningsnetwerk kent hen. Misschien is het wel raadzaam, minister, om dat traject met die studenten voor te bereiden, zodat dat een warme overdracht wordt tussen het secundair onderwijs

en het hoger onderwijs. Op die manier vermijden we slechte ervaringen bij de start van het hoger onderwijs. Dat is één.

Twee, en dat heb ik ook heel duidelijk in uw antwoord gehoord: u hebt het initiatief in 2020 genomen. We zijn nu 2023, drie jaar later. VVS haalt nog 31 adviezen boven om bij te bouwen aan alle stappen die al gezet zijn. Ik denk dat dat een goede zaak is, want dat wil vooral zeggen dat er voor 2020 eigenlijk heel weinig was. We zijn dat nu aan het opbouwen. Mijn vraag is nu, zowel aan de instellingen hoger onderwijs, als aan VVS en het SIHO, om de adviezen die VVS geeft elk voor hun deel te bekijken en na te gaan waar dit verbeterd kan worden, aangepast kan worden, meer op maat gemaakt kan worden, zodat de student door de bomen van alle ondersteuning het bos van de effectieve ondersteuning nog altijd ziet.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik wilde nog even tussenkomen omdat ik over de communicatie van VVS met haar adviezen een schriftelijke vraag had gesteld. Die ging over de doorstroom naar het hoger onderwijs van leerlingen met een gemotiveerd verslag. Er is daar duidelijk een sterke doorstroom, bijvoorbeeld in het aso is het zo dat er procentueel meer studenten doorstromen met een gemotiveerd verslag dan zonder verslag. Als we het in de hele groep bekijken, met uitzondering van het beroepsonderwijs omdat dat toch meer arbeidsgericht is, is het zo dat leerlingen met een gemotiveerd verslag 83,9 procent uitmaken en de leerlingen zonder een verslag 87 procent. Die percentages liggen heel dicht bij elkaar en dat is wel heel krachtig. Dat wil zeggen dat onze manier van ondersteuning via die gemotiveerde verslagen en alle ondersteuning die we daarvoor voorzien, echt wel helpt en dat die studenten voldoende gemotiveerd zijn om dat hoger onderwijs aan te vatten.

Het is natuurlijk logisch dat ze daar mogelijk ook nog wel wat ondersteuning nodig hebben. Dat is niet voor iedereen, niet voor alle soorten van problematieken zal dat nog nodig zijn maar zeker toch wel voor een deel van hen. Ik sluit me dan ook wel aan bij wat gezegd werd over de moeilijkheden die zij soms tegenkomen en waarvoor VVS dan ook die adviezen geeft omdat ik als logopediste soms ook nog gevraagd word om een dossier of een aanbeveling of dergelijke door te geven om te kaderen hoe we de leerling in een bepaalde periode van zijn middelbaar onderwijs of lagere school begeleid hebben. Dat vraagt wel wat papierwerk om dat in orde te krijgen.

Wat mij dan naar aanleiding van die schriftelijke vraag interesseerde, is natuurlijk ook de voortgang van de leerlingen. Hoe doen ze het dan in het hoger onderwijs? Daarvan worden geen cijfers bijgehouden. We hebben het decreet gestemd van de instroom en de optimalisering van de studie-efficiëntie. De Vlor had toen aanbevolen om een aantal indicatoren mee te nemen in de opvolging daarvan. Misschien is dat toch ook wel een belangrijke indicator die we daarin kunnen meenemen, namelijk op welke wijze en met welke snelheid de studenten met een gemotiveerd verslag doorstromen. De vraag is of dit kan worden bekeken, of wij dit als overheid kunnen bijhouden. Ik heb ook aan het SIHO gevraagd of zij al die cijfers bijhouden. Het lijkt me wel een indicator om mee te nemen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Misschien eerst en vooral dank aan VVS om dat advies op te stellen. Ik denk dat het advies gecombineerd met het advies van de minister, de tussenkomsten hier en ook de praktijken ter plaatse misschien wel voer zijn voor een hoorzitting, niet meer dit werkjaar, maar in het najaar. Ik denk dat daarin heel wat eten en drinken zit om wat beter op door te gaan dan dat wij nu in het bestek van een vraag kunnen doen.

Toch nog dit. Ik ben ervan overtuigd – en ik hoop velen van jullie ook – dat werken aan inclusie niet alleen de studenten die er het voorwerp van zijn aanbelangt maar alle andere studenten. Het onderwijs moet ook voorbereiden op de samenleving en ik denk dat het goed is dat studenten met en zonder functiebeperking samen in de klas, in het hoorcollege, in het labo zitten en kunnen les volgen zodat ze voor een deel de samenleving van morgen kunnen voorbereiden. Daarom dank voor het advies en dank voor de inspanningen ter zake van de hogescholen en ook van het SIHO.

Er zijn nog twee elementen die ik wil aanhalen maar ik zal heel kort zijn. Een eerste gaat over de rechtentoekenning en het doorstromen van de rechten, wat collega Warnez ook al aangehaald heeft. Ik denk dat we de drempel om verder te studeren voor jongeren met een functiebeperking zo laag mogelijk moeten leggen. Ik bedoel daarmee dat het niet zou mogen dat ze vanwege een beperking niet verder kunnen studeren. Eenmaal de faciliteiten toegekend zijn in een hogeschool of een universiteit, zouden ze eigenlijk min of meer moeten verankerd worden en meegepakt moeten kunnen worden naar andere instellingen of naar volgende studiejaren. Ik zou niet weten wat er verandert voor iemand met een beperking in de loop van de jaren of van twee jaar. Ik herinner u aan een soort van kafkaïaanse toestanden van vroeger waarbij mensen in een rolstoel, zonder benen, elke paar jaar naar de geneesheer moesten gaan om te kijken of ze nog steeds niet konden lopen. Ik zeg niet dat dat vandaag in het onderwijs zo is maar dat soort zaken moeten we toch absoluut vermijden.

Hebben wij ten tweede, en dat is misschien wat fundamenteeler, zicht in hoeverre de inspanningen die het SIHO en ook de minister en het beleid ter zake doen effectief doorstromen naar de onderwijspraktijk? Ik kan me voorstellen dat bepaalde scholen daar bijzonder veel inspanningen voor doen, andere wat minder. Ik zou graag weten hoe dat in onze hogeronderwijsinstellingen zit, welke op dat vlak goed scoren, welke minder, niet om ze te straffen, wel om te kijken hoe ze het nog beter kunnen doen. Daaraan gekoppeld lijkt het me interessant dat de instellingen ook aan de slag gaan met de jongeren met een functiebeperking die daar zitten, hen ook bevragen om te kijken hoe we het nog beter kunnen doen, wat we kunnen veranderen zodanig dat dit thema hoger op de agenda komt te staan en onze jongeren ook effectief kunnen verder studeren.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik probeer om deze keer beknopter te zijn. Wat betreft de vraagstelling hoe je de hogeronderwijsinstellingen kunt aanjagen: we hebben ter zake ook regelmatig contact met de rectoren, maar vooral ook met de regeringscommissarissen. Maar het is wel juist dat veel nieuw is en dus zijn weg zal moeten vinden naar het veld. Maar ik denk dat alle betrokken partijen daar de neuzen in dezelfde richting hebben staan. We zitten natuurlijk regelmatig met VVS aan tafel, maar de laatste keer dat ze bij ons langskwamen op het kabinet was het advies in kwestie nog in ontwerp. Dat is dan voor een volgende bespreking.

Er was de concrete vraag of de inspectie beschikbaar is voor elke student. Ja, dat is op aanvraag. Dat gaat via AGODI. Maar dat wordt ook nog altijd constant geoptimaliseerd op grond van de lering van de gebruikers.

Wat er werd gezegd over de problematiek van de automatische rechtentoekenningen, wat ook door de heer Danen aangehaald werd, dat is allemaal juist. Maar het is wel zo dat als het gaat over de noden, de wensen, de mate en de manier van ondersteunen, die wel veranderen. Er is ook een verschil tussen een bachelor en een master, tussen iemand die stage doet en iemand die practica moet doen. Dat verandert wel. Dus er zal sowieso op regelmatige basis enig contact

moeten zijn om net maximaal op maat te kunnen werken van de noden van de betrokken studenten.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Minister, dank u wel. Ik vind het wel een interessant punt omdat we vorige week de discussie gehad hebben over de registratie en de impact van de nieuwe werking en de 'harde stop' – zal ik maar zeggen – en registreren wat de impact is voor studenten met een functiebeperking. Ik denk inderdaad dat we dat goed moeten monitoren. Ik weet dat u de vorige keer aangegeven hebt dat we de data moeten bekijken. Ik zou toch ook met de instellingen bekijken of we die data zeker klaar kunnen hebben tegen 1 september om te zorgen dat we de impact goed monitoren en dat we daaruit dan ook eventuele conclusies kunnen trekken. Tot slot, aansluitend op wat collega Danen zegt, denk ik inderdaad dat dit interessante stof is om ons na de zomer eens in diepte over te buigen, zodanig dat we het beleid daaromtrent nog verder kunnen finetunen en ook eventuele onduidelijkheden tussen studentenvertegenwoordigers en het beleid verder kunnen uitklaren.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Collega's, we hebben veel woorden gebruikt over dit thema. Het is terecht een goed idee om in het najaar daarvan een prioriteit in het parlement te maken. Het is zeker ook een heel goed voorstel om dat te monitoren in het kader van de studie-efficiëntie. We hebben dat vorige week of twee weken geleden ook al gezegd. Ik kijk uit naar de verdere besprekingen hierover in het najaar.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dit is inderdaad een thema om voldoende aandacht aan te besteden. We moeten de maatregelen effectief in de spotlight zetten. Dat is vandaag gebeurd. Het werk is inderdaad niet af. Wie er bij was op de studiedag van het SIHO heeft gehoord dat er nog heel wat ambities zijn om aan te werken. Ik stel vast dat ook in de instellingen hoger onderwijs de geesten rijpen en verder evolueren. Dat kan alleen maar positief zijn. Ik wil nogmaals de oproep doen om voor die warme overdracht tussen het secundair en hoger onderwijs te zorgen en om de studenten daar maximaal te ondersteunen, want het is dan twee keer nieuw voor hen. We hoeven die stap toch niet groter te maken dan nodig.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kristof Slagmulder aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de verengelsing van initiële bachelor- en masteropleidingen – 2692 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, de studentenvereniging Katholiek Vlaams Hoogstudentenverbond (KVHV) schreef onlangs een open brief waarin de toenemende verengelsing van de KU Leuven wordt aangeklaagd. De brief werd ook ondertekend door enkele professoren. De bezorgdheid rond de verengelsing leeft dus zeker ook bij het academisch personeel.

In de brief wordt aangeklaagd dat de universiteit bij haar taalbeleid meer oog lijkt te hebben voor de internationale uitstraling van de universiteit en de daarmee

samenhangende financiële voordelen, dan voor de Vlaamse studenten die er les volgen. De internationalisering zou vooral de public relations (pr) van de universiteit ten goede komen en geld in het laatje moeten brengen dankzij een toenevende instroom van buitenlandse studenten. Met andere woorden: het Nederlands wordt ondergeschikt gemaakt aan winstbejag en prestige.

In de brief wijst de studentenvereniging ook op de nadelen die de verengelsing met zich meebrengt. In dat verband vermeldt men het rendementsverlies bij het les volgen in een vreemde taal en de lagere studiesnelheid bij het studeren in een vreemde taal. Ook voor de lessen zelf is er onnodig kwaliteitsverlies. Docenten kunnen de leerstof niet even goed overbrengen in het Engels als in hun eigen taal en het Engels van veel docerende professoren is niet altijd even goed. Verengelsing leidt dus tot kwaliteitsverlies. Tot slot wijst men ook op een depreciatie van onze eigen taal als gevolg van de bewust gepromote verengelsing en op het feit dat de grote meerderheid van de internationale studenten, voor wie de lessen in het Engels worden aangeboden, na hun studies het land verlaten en dus eigenlijk weinig opbrengen voor onze economie.

De open brief richt zich in eerste instantie op het taalbeleid van de KU Leuven, maar de aangehaalde praktijken gaan zeker ook op voor alle andere hogeroponderwijsinstellingen. Binnen academische kringen, maar ook binnen de brede samenleving is er dan ook een levendige discussie omtrent de nood aan of de dreiging van de verdere verengelsing van het curriculum in het hoger onderwijs.

We zien dan ook dat er vanuit de hogeroponderwijsinstellingen steeds meer druk wordt uitgeoefend om meer verengelsing in hun instellingen toe te laten en om de decretale limieten die er momenteel zijn aanzienlijk te versoepelen. Zo was er recent nog de oproep om de ingenieursstudies volledig en exclusief in het Engels te kunnen aanbieden.

Daarom heb ik een aantal vragen voor u, minister.

Hoe evalueert u de in de open brief geuite bezorgdheden in verband met de verregaande verengelsing van ons hoger onderwijs?

Zult u deze kwestie, of deze wens van een aanzienlijk deel van het studentenpubliek en de brede samenleving, om kritisch om te gaan met een verregaande internationalisering en de bezorgdheid over de doelmatigheid van het huidige Engelstalige aanbod, bespreken binnen de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA)?

Zult u de hogeroponderwijsinstellingen erop wijzen dat ze betreffende hun onderricht, als Vlaamse instellingen ingebed binnen de Vlaamse samenleving en voor een groot stuk gefinancierd door de Vlaamse belastingbetaler, een primaire verantwoordelijkheid hebben richting Vlaamse studenten, en dus hun onderricht in principe primair in het Nederlands dienen te voeren?

Gaat u de hogeroponderwijsinstellingen aanmoedigen om zelf hun huidige Engelstalige aanbod kritisch te evalueren op zijn doelmatigheid, en het eventueel zelf te herzien?

Om anderstalige vakken in een Nederlandstalige opleiding in te voeren is het verplicht om een expliciete motivatie te geven waarom dat vak beter in een andere taal dan in het Nederlands wordt gegeven. De briefschrijvers stellen echter dat in het merendeel van deze Engelstalige vakken – vooral in bachelorvakken – deze motivatie niet te vinden is. Veel van de studenten weten vaak ook totaal niet waarom dit of dat vak nu in het Engels wordt gegeven. Gaat u daar iets rond ondernemen?

In de open brief wijst men ook op de plicht om bij het instellen van een Engelstalige opleiding in initiële bachelor- of masteropleidingen een equivalente Nederlandstalige 'spiegelopleiding' te hebben, rekening houdend met de toegestane maximumlimieten. Volgens de brief zou de KU Leuven deze regel echter omzeilen of heel breed interpreteren, onder andere door het bedrieglijke gebruik van de zogenaamde spookopleidingen, maar ook van 'spookvakken' binnen de Nederlandstalige spiegelopleidingen. Men richt vakken in als Nederlandstalig, maar in feite worden alle werkcolleges of monitoraten door Engelstalige assistenten gegeven, of is de syllabus in het Engels. In eerdere schriftelijke vragen waarschuwde ik u al voor het bestaan en het risico van deze spookopleidingen, maar ook van spookvakken, en ik maande u toen aan tot meer controle en bestraffing van overtredingen, ook op die spookvakken. Wat is daar sindsdien de stand van zaken? Wordt daar momenteel nog uitvoerig op gecontroleerd?

Mijn laatste vraag: welke eventuele andere maatregelen neemt u om de problematische trend naar meer verengelsing – met alle bijhorende nadelen – aan banden te leggen en ervoor te zorgen dat de belangen van onze Vlaamse studenten blijven primeren op de internationalisering, de pr en de financiële belangen van hogeronderwijsinstellingen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Voor mij is de focus op het Nederlands natuurlijk essentieel in functie van onze onderwijskwaliteit die onder druk staat. Met de focus op het Nederlands bedoel ik van hoog tot laag, vanaf het kleuteronderwijs, lager onderwijs, secundair onderwijs tot in het hoger onderwijs. We hebben zelf gezorgd voor de introductie van een taalscreening op het niveau van de derde kleuterklas. Dat is ook absoluut nodig om te verhinderen dat kinderen aan het lager onderwijs starten met een achterstand op het vlak van de kennis van het Nederlands.

Ik wil ook aandacht voor het Nederlands in ons hoger onderwijs. Op dat vlak hebben we toch wel wat stappen gezet. Ik heb de regels aangescherpt rond de taalvereisten voor personeelsleden in het hoger onderwijs. Ik heb de regeringscommissaris gevraagd om een controle te doen op de toepassing van de taalregeling van de personeelsleden in ons hoger onderwijs. Ik heb een controlewijzer op de taalregeling geïntroduceerd. We hebben de opdracht aan de regeringscommissarissen gegeven om een controle te doen in functie van de zogenaamde spookopleidingen. We gaan dat ook permanent blijven monitoren. Dat is dus niet iets eenmalig, ik denk dat we daar permanent oog voor moeten hebben.

De huidige spelregels met betrekking tot taal in ons hoger onderwijs lijken voor sommigen misschien streng, maar die zijn gericht op een goed evenwicht tussen de kwaliteit van het onderwijs, een democratisering en internationalisering. Dat evenwicht is wel van belang. De onderwijstaal in Vlaanderen aan de hogescholen en universiteiten is in de regel het Nederlands, en dat is het vertrekpunt. Zo is het door de decreetgever ook opgenomen in de Codex Hoger Onderwijs.

In de initiële bachelor- en masteropleidingen kan uitzonderlijk een andere onderwijstaal dan het Nederlands worden gebruikt. Er zijn daar ook bepalingen in diezelfde Codex voor opgenomen. Wanneer een instelling van de mogelijkheid gebruik wenst te maken om een anderstalige opleiding in te richten, dan moeten de waarborgen inzake kwaliteit en democratisering vervuld worden. De procedure die de instellingen moeten doorlopen, is toch redelijk zwaar en niet altijd succesvol. Het basisprincipe is dat elke opleiding die in een andere taal wordt aangeboden ook als Nederlandstalig traject wordt aangeboden. In de regel moeten alle studenten op elk moment dus de garantie hebben dat zij binnen de Vlaamse Gemeenschap een equivalente Nederlandstalige initiële bachelor- of masteropleiding kunnen volgen. Van dat beginsel kan uitzonderlijk worden afgeweken. Men kan een vrijstelling

aanvragen voor die equivalentievoorwaarde. Op voorstel van de minister van Onderwijs heeft de Vlaamse Regering finaal het laatste oordeel daarover.

Recent heeft de Vlaamse Regering dat laatste woord gebruikt om op mijn voorstel een negatief oordeel te geven over alle aanvragen tot vrijstellingen van equivalentievoorwaarden die voor alle masteropleidingen burgerlijk ingenieur werden ingediend. Dat werd altijd geduid als een problematiek van verengelsing van ons onderwijs, maar dat gaat niet over verengelsing. Het gaat over ontnederlandsing, omdat niet langer de mogelijkheid zou worden geboden dat voor al die opleidingen burgerlijk ingenieur – en het waren er veel, een veertigtal – een Nederlandstalig equivalent zou bestaan. Die discussie gaat niet over het mogelijke bestaan van een Engelstalige variant, maar over het blijven bestaan van een Nederlandstalig equivalent. Daar ging die discussie over. We hebben dat afgewezen. In navolging van die discussie ben ik nog in debat met de rectoren, maar mijn uitgangspunt en mijn bezorgdheden zijn wel gekend. Het is duidelijk dat de rectoren veel verder willen gaan dan ikzelf.

De hogeronderwijsinstellingen zelf zijn de eerste verantwoordelijken voor het correct toepassen van de regelgeving en het duidelijk en transparant communiceren naar studenten. We hebben een regeringscommissaris als permanent aanwezige controle-instantie. Het taalbeleid van de instellingen hoger onderwijs maakt deel uit van de algemene controle en de externe kwaliteitsbeoordeling van het hoger onderwijs. De nodige controlemechanismen zijn voorzien.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, ik dank u voor uw antwoord. U zegt dat de focus op het Nederlands voor u essentieel is. Dat is natuurlijk goed. Dat is zoals het zou moeten zijn. De bezorgdheden rond de verengelsing in ons hoger onderwijs zijn echter niet nieuw. Ik heb daar zelf in deze commissie en in de plenaire vergadering al verschillende vragen over gesteld. Op 15 maart vroeg ik u of u bereid bent om te onderzoeken of de opleidingen of vakken die nu zowel in het Nederlands als in het Engels worden aangeboden, effectief kwalitatief evenwaardig zijn. U hebt daar toen niet op geantwoord. Ik vraag u nu opnieuw of u bereid bent om dat te – laten – onderzoeken. Nu horen we immers dat bepaalde opleidingen zowel in het Nederlands als in het Engels worden aangeboden, maar dat de Nederlandstalige variant minder kwaliteitsvol zou zijn, waardoor studenten geneigd zijn om voor de Engelse variant te kiezen, terwijl dat niet nodig zou mogen zijn. Dat is sluipende verengelsing en dat kan niet de bedoeling zijn.

De academici en de studenten die er middenin zitten, wijzen op de problematiek van de spookopleidingen en -vakken. Die zijn er blijkbaar wel degelijk volgens die open brief. Ik heb u daarover vorig jaar een schriftelijke vraag gesteld. U antwoordde toen dat er helemaal geen spookopleidingen werden gevonden. Wat is het nu eigenlijk? Zijn er nu wel of geen spookopleidingen of -vakken? Ik denk dat daar strenger op moet worden gecontroleerd, gezien die open brief. Wat gaat u daar eventueel nog ondernemen om dat beter in kaart te brengen zodat we een duidelijker beeld krijgen?

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Voorzitter, minister, collega's, de bezorgdheden en problematieken die in de open brief worden aangeklaagd, daar heeft onze fractie al meermaals op gereageerd. Een maand geleden nog heeft collega Daniëls er een vraag over gesteld in de plenaire vergadering naar aanleiding van de schrapping van de Nederlandstalige opleiding burgerlijk ingenieur. We hebben altijd gewaarschuwd voor de ontnederlandsing, we hebben altijd gezegd dat we niet mogen verengelsen om te verengelsen. Het moet duidelijk een meerwaarde zijn, en helaas is die veelal zoek. Het is veelal eerder financieel ingegeven dan academisch. Dat

mogen we niet beogen. Een vergaande verengelsing leidt vaak tot kwaliteitsverlies. Het niveau van de kennis van het Engels is vaak ondermaats, niet enkel bij docenten maar ook bij studenten. We moeten ook rekening houden met de democratisering van ons onderwijs, die heeft een lange weg afgelegd. We hebben er lang genoeg voor gestreden. Dat moeten we proberen te vrijwaren door het creëren van die extra taaldrempels te vermijden.

Tegen de spookopleidingen en -vakken moet uiteraard streng worden opgetreden. Dat wordt ook gedaan. Dat is conform het regeerakkoord. U wees erop, minister, dat daar extra op wordt toegezien door de regeringscommissarissen. Is er al iets uit die controle voortgekomen? Wat is precies de reikwijdte van het probleem?

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Dank u wel, collega, voor de vragen. Dank u wel, minister, voor het antwoord.

Ik denk dat het duidelijk is als je rondloopt, dat er een druk is uit het veld om wat meer te verengelsen. Persoonlijk denk ik dat de band met de vraag naar centen, de financiering van het hoger onderwijs, groot is. Daar hebben we straks nog een vraag over.

Ik denk vooral dat wij dat vanuit de Vlaamse overheid op een andere manier moeten bekijken, dat we dat eigenlijk in eerste instantie vanuit het standpunt van de Vlaming zelf, de student zelf moeten gaan bekijken. Dus onze fractie steunt uiteraard de focus op het Nederlands en dat hebben we hier in dit parlement ook al een paar keer gezegd.

U zegt een opdracht gegeven te hebben aan de regeringscommissarissen. U hebt een aantal jaren geleden, in het najaar van 2021, ook al eens gezegd dat u een opdracht had gegeven aan een regeringscommissaris. Als parlamentslid heb ik daar dan een schriftelijke vraag over gesteld. Het was toen blijkbaar nog niet afgerond. Ik heb dat nog een keer gedaan. Ik heb toen een antwoord gekregen, collega Tavernier, ik kan u zeggen dat het antwoord op die opdracht van toen vrij beperkt was. Ik heb daar geen concrete aanbevelingen of zo gelezen in het antwoord op mijn vraag.

Dus heel concreet, als u dat nu vraagt, dat is een nieuwe opdracht voor de regeringscommissaris vermoed ik, of is dat een permanente opdracht? Wat komt daar dan uit? Gaan we daar op een bepaald ogenblik een rapport over krijgen waarin men zegt wat de problemen en aanbevelingen zijn? Want vandaag denk ik, met alle respect voor het werk dat die mensen doen, dat we geen handvaten krijgen, of ik krijg ze alleszins niet via mijn schriftelijke vragen, om daar verder werk van te maken. Kunt u dus wat meer inzicht geven over of er een rapport komt, wat daarin zal staan en tegen welke deadline? Dank u.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Ik denk dat het standpunt van onze fractie in dezen zeer helder is. Inderdaad, de toegankelijkheid en democratisering van ons hoger onderwijs moet centraal staan, dus Nederlandstalig aanbod in ons hoger onderwijs is cruciaal.

Nu, ik ben vandaag gezegend om in aanwezigheid te zijn van een ervaringsdeskundige. In het kader van 'Science meets Parlement' ben ik vergezeld van professor Evelien Smits van de universiteit Antwerpen, die ook een onderwijsopdracht heeft. Dus het is wel interessant om eens te horen hoe dat binnen de hoger onderwijsinstellingen zelf wordt ervaren. *(Opmerkingen van Ben Weyts)*

Het is die dame, die andere dame ken ik niet. Nee, het is niet waar, het is niet waar. *(Opmerkingen van Hannelore Goeman)*

Voilà, maar u bent wel geen medische dokter. *(Opmerkingen van Koen Daniëls)*

Bij ons is het nooit ruzie.

Ter zake, collega's, moet ik wel zeggen dat wat de brief betreft, ik me wel enigszins stoorde aan de negatieve lezing van internationalisering. Ik vind dat we internationalisering niet mogen gebruiken als iets tegen democratisering. Ik denk dat we toch altijd de meerwaarde van internationalisering centraal moeten zien.

Ik denk wel dat het een opdracht is van onze instellingen om de twee met elkaar te verzoenen. Het is zeker zo dat we ons daar terdege bewust van moeten zijn en dat dat in de praktijk soms uitdagingen brengt. Bijvoorbeeld wanneer Erasmus-studenten zich aan onze instellingen inschrijven en in een Nederlandstalig programma terecht komen, dan brengt dat wel uitdagingen met zich mee.

We zien ook, er wordt naar verwezen, dat instellingen onder financiële druk al snel zoeken naar internationale studenten om daar toch voor te compenseren. Het is in dat opzicht dat ik u eens wilde vragen, minister, hoe u kijkt naar die tendens. Hebt u aanwijzingen dat dat een toenemende tendens is, waarbij instellingen onder financiële druk steeds meer internationale studenten proberen te rekruteren? Is dat iets wat u nog meer in kaart plant te brengen, om te kijken wat de financiële impact is van die internationale studenten, en is dat mogelijk het gevolg van de financiering die onder druk staat? Hoe kunnen we ervoor zorgen dat we daar geen perverse effecten krijgen door de beperkte financiering die onze hoger onderwijsinstellingen ervaren? Dank u wel.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik vind wat je opmerkt met betrekking tot de discussie internationalisering versus democratisering interessant. Net heel de discussie rond die ingenieursopleidingen maken dat duidelijk. Waarbij ik niet wil dat internationalisering ten koste gaat van democratisering en vice versa. Dat ging over de vraag of we voortaan een Nederlands equivalent van een veertigtal opleidingen burgerlijk ingenieur onmogelijk zouden maken. Dus dan komt de democratisering wel degelijk in het gedrang. Ik heb er geen probleem mee dat die opleidingen in het Engels worden georganiseerd, maar ik vind ook dat de toegang in het Nederlands voor Nederlandstalige studenten maximaal moet worden verzekerd. Zij zijn degene voor wie we in eerste instantie ons Vlaams hoger onderwijs organiseren.

Er is ook een link met de financiering van ons hoger onderwijs die, mijns inziens, al te zeer student-gedreven is. En dat heeft natuurlijk ook een effect op de organisatie en inrichting van opleidingen gericht op buitenlandse studenten. En dat zorgt ook voor financiering. Dat is een van de drijvende factoren die ongetwijfeld meespeelt.

Over die spookopleidingen heb ik de opdracht gegeven aan de regeringscommissarissen en vervolgens de repliek gekregen dat men de problemen in kaart heeft gebracht en dat de instellingen daar ook onmiddellijk mee aan de slag zijn gegaan. Ik heb vervolgens gevraagd om dan ook de vinger aan de pols te houden. Als u de regeringscommissarissen daarover of over andere aspecten dan taal wilt horen, dan lijkt het me zinvol om die hier eens uit te nodigen.

De gelijkwaardigheidstoets is natuurlijk ook een toets uit hoofde van de regeringscommissarissen, maar we moeten wel erkennen dat het heel subjectief is en afhankelijk van de appreciatie 'in the eye of the beholder'. Het is dus niet zo gemakkelijk om dat te duiden en te vatten. Er wordt bijvoorbeeld soms beweerd

dat er in bepaalde opleidingen enkel assistenten in het auditorium worden gezet en dat men de professoren niet te zien krijgt. Dat is bijvoorbeeld wel een criterium. Maar verder is dat soms wel moeilijk om te kunnen vatten.

De voorzitter: De heer Slagmulder heeft het woord.

Kristof Slagmulder (Vlaams Belang): Minister, bedankt voor uw bijkomend antwoord. Ik vind het zeker een interessante suggestie om die regeringscommissarissen eens uit te nodigen om daarover van gedachten te wisselen. Ik vind dat u ook de grieven en bezorgdheden van die studenten en het academisch personeel zeker ernstig moet nemen. Ik roep u dan ook op om de problematische trend naar meer verengelsing aan banden te leggen. Wat mij betreft moet er zeker strenger gecontroleerd worden op het vlak van die spookopleidingen of spookvakken.

Onze hogeronderwijsinstellingen moeten zeker en vast geen diplomafabrieken zijn voor buitenlandse studenten. Wie in het Engels wil studeren kan dat in principe nog altijd in het buitenland doen. Ik denk dat de focus op onze eigen Vlaamse studenten moet liggen die we zo goed en kwaliteitsvol mogelijk moeten opleiden in hun eigen taal, namelijk het Nederlands. Ik denk daar niets mis mee is. Het Nederlands is en blijft een volwaardige academische taal.

Ik vind tot slot dat u als minister van Onderwijs onze hogeronderwijsinstellingen, zeker degene die meer verengelsing willen, steeds opnieuw duidelijk moet maken dat hun instellingen met Vlaams belastinggeld gefinancierd worden, en dat de focus primair op Nederlandstalig hoger onderwijs moet liggen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Jan Laeremans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het advies van de Vlor over een langetermijnbeleid rond de KOALA-taalscreening – 2693 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Op 10 mei publiceerde de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) een advies op eigen initiatief omtrent de KOALA-taalscreening (Kleuteronderwijs Luistervaardigheid) bij kleuters. Deze werd in het schooljaar 2021-2022 ingevoerd. Nu de eerste twee afnames ervan achter de rug zijn, achtte de Vlor het opportuun om enkele aanbevelingen te doen voor toekomstig beleid. De taalscreening kan immers enkel een effect hebben op de taalontwikkeling van kinderen en de kwaliteit van het onderwijs als die ingebed is in een bredere strategie.

De Vlor vraagt ten eerste aan de overheid om een digitale versie van de KOALA-toets gratis ter beschikking te stellen. De regelgeving verplicht immers de afname van deze taalscreening. De Vlor vindt daarom – terecht, denk ik – dat de scholen hiervoor geen kosten moeten dragen.

Om een doorgedreven langetermijnbeleid mogelijk te maken, pleit de Vlor ook voor een aangehouden brede strategie om deskundigheid verder te ontwikkelen. Er moet tijd zijn in de opdracht van leraren voor overleg en professionalisering om verder te kunnen bouwen aan effectieve taalondersteuning.

Basisscholen hebben ook een betere omkadering nodig om nog beter werk te maken van kwaliteitsvolle interacties. Dat is van cruciaal belang om een krachtige

taalleeromgeving te kunnen aanbieden. Het is zo dat een taalscreening niet automatisch de kwaliteit zal verhogen. De Vlor vraagt dan ook voldoende mensen en middelen in de basisscholen, óók in scholen met minder SES- (socio-economische status) of GOK-uren (gelijke onderwijskansen).

De Vlor vraagt aan de overheid om de basismonitoring verder te zetten. Die geeft zicht op de deelname van leerlingen aan de KOALA-toets en hun scores op schoolniveau. Daarnaast beveelt de raad aan om zo snel mogelijk verdiepend, wetenschappelijk langetermijnonderzoek op te zetten naar enerzijds de effecten van de taalscreening op klas- en schoolpraktijk, en anderzijds de meerwaarde van de screening voor de taalontwikkeling van kinderen.

Minister, hoe evalueert u de opmerkingen en aanbevelingen in dit advies?

Omtrent het kostenplaatje hebt u in een vorige bespreking al erkend dat de digitale afname serieuze, weinig democratische kosten met zich meebrengt, aangezien slechts één speler die digitale versie aanbiedt. U zei toen dat u aan het bekijken was om daar een alternatief voor te kunnen bieden voor de scholen, dat vanzelfsprekend kosteloos georganiseerd zou moeten worden. Wat is hier de stand van zaken? Scholen zijn immers vragende partij om hier zo snel mogelijk uitsluitel over te krijgen, gezien de onmiskenbare gevolgen voor de inzet van hun werkmiddelen.

In hoeverre zult u tegemoetkomen aan de duidelijke nood aan professionalisering, die zowel bleek uit dit advies als uit een eerder rapport van de Vlaamse onderwijsinspectie, en vooral aan de nodige tijd en ruimte hiertoe voor professionals in het kleuteronderwijs die instaan voor deze screening en de taalremediëring?

Inzake betere omkadering vraagt de Vlor enerzijds om onderzoeken te verrichten naar de verhouding tussen het aantal kinderen en de pedagogische omkadering en anderzijds om te investeren in bijkomende kinderverzorgers. Zult u daarop ingaan? Indien niet, waarom dan niet?

Welke eventuele andere maatregelen zult u nemen om ervoor te zorgen dat de implementatie van de KOALA-screening naar de toekomst toe betere garanties biedt inzake het detecteren en remediëren van taalproblemen en -achterstanden bij jonge kinderen en dat de leerlingen die starten in het eerste leerjaar van het lager onderwijs, effectief voldoende Nederlands kennen?

Alvast dank voor uw antwoord.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is goed dat er door de Vlor aandacht wordt besteed aan de KOALA-test. Ik herinner me dat die invoering in het begin niet zonder slag of stoot gebeurd is, maar ik zie dat er toch steeds meer appreciatie komt voor dat instrument.

Nu stelt de Vlor de vraag naar een betere omkadering voor het kleuteronderwijs. Ja, daar zijn we ook net mee bezig, in ons basisonderwijs. We zijn deze regeerperiode trouwens gestart, in januari 2020, met een impuls van 71 miljoen euro extra aan werkmiddelen voor het kleuteronderwijs, zodat het kon worden gelijkgeschakeld met het lager onderwijs.

Vanaf het schooljaar 2020-2021 hebben we dan nog eens 23 miljoen euro geïnvesteerd in de verhoging van de middelen voor zorgcoördinatie. Dat is voor ondersteuning in de scholen. Verder hebben we 23 miljoen euro uitgetrokken voor kinderverzorgers, specifiek in kleuterscholen.

Vanaf het schooljaar 2021-2022 hebben we in het kader van de taalintegratie ook nog 12 miljoen euro extra toegekend, zowel voor de afname van de taaltests, als om aan de slag te gaan met de resultaten.

Aan de nood voor professionalisering en deskundigheidsontwikkeling proberen we ook tegemoet te komen door een extra impuls in het budget voor de nascholing. Ook daar doen we een extra inspanning via het programmadecreet.

Ik hoop ook dat het leerpunt ter zake van groot nut zal kunnen zijn. We trachten daarbij vooral de didactische methodieken die hun deugdelijkheid hebben bewezen, zowel wetenschappelijk als empirisch, te communiceren naar de scholen. Welke didactieken werken? Stop met nieuwlichterij en experimenteren, dit zijn de zaken die werken. Wat is bijvoorbeeld de zin van huiswerk? Ik lees en hoor nog regelmatig dat dat in vraag wordt gesteld in sommige scholen. Wel, er is wetenschappelijke evidentie voor huiswerk. Er wordt zelfs becijferd wat dat oplevert.

Er is ook het project ELODIE, dat in 55 kleuterscholen en in de eerste twee leerjaren van het basisonderwijs wordt uitgetest door het ExCEL Centrum van de Thomas More Hogeschool. We rollen dat uit samen met het Europees Sociaal Fonds (ESF) en dat zet ook in op die specifieke nood. Ik stel vast dat veel scholen die vanuit de KOALA-meting nood hadden aan extra bijscholing, zich ook onmiddellijk hebben aangemeld voor die navorming. In de ingediende begeleidingsplannen van de pedagogisch begeleidingsdiensten zie ik tot mijn tevredenheid ook een focus op kleuterscholen en op de eerste graad van het lager onderwijs. In hun jaarrapporten zullen we ook kunnen zien hoeveel scholen ze daarmee bereikt hebben.

Via diverse interventies die inzetten op het reduceren van het lerarentekort hoop ik dat ook de instroom voor de opleidingen kleuterleerkracht mag groeien. Ik zou dat niet extra gaan onderzoeken, want de tekorten aan professionele handen in het kleuteronderwijs en ook in de kinderopvang zijn pijnlijk goed bekend. Uiteraard heb ik wel de intentie om de monitoring op basis van een steekproef verder te zetten. Ik heb ook de onderwijsinspectie een opdracht in die zin gegeven, namelijk om bij de leerkrachten van het eerste leerjaar na te gaan of ze een sterkere instroom van leerlingen ervaren, met andere woorden of ze enig positief of negatief effect ervaren van de begeleiding en de taalintegratietrajecten in de derde kleuterklas.

Ik denk dat de vraag over de digitalisering en de afname van de KOALA-testen vorige week, of twee weken geleden, werd gesteld. Het was alleszins vrij recent. Sindsdien heb ik wel de opdracht gegeven om een gunningsprocedure uit te werken, dus om de markt te bevragen.

Ik denk dus dat de KOALA-test een zeer waardevol instrument is en blijft, dat in zeer grote mate in zijn opzet slaagt om taalaandachtspunten bij vijfjarigen te detecteren, en daaraan door middel van taalintegratietrajecten ook te remediëren. Dat blijft wel essentieel, en ik vind zelfs dat we er nog meer op moeten focussen, hopelijk ook door bijvoorbeeld de focus van de pedagogische begeleidingsdiensten op de kleuterschool en het lager onderwijs. Ik wil dat we in het verlengde daarvan ook met de eindtermen/minimumdoelen in het basisonderwijs zo snel mogelijk aan de slag kunnen, na ons verhaal in het secundair onderwijs. Ik denk dat dat in zijn geheel een impuls moet betekenen voor de kwaliteit van ons onderwijs.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u, minister, voor uw antwoord.

Het klopt: meer appreciatie van de Vlor, die in het begin misschien wat twijfelde aan dit initiatief. U hebt al een hele waslijst opgesomd van dingen die u al gedaan hebt, waarvan ik er geen enkele ga onderuithalen of ontkennen. Maar de Vlor heeft

ook een aantal andere dingen gevraagd. U geeft nu de indruk dat alles in orde is, waar ik toch een beetje aan durf te twijfelen. Het komt misschien omdat wij maar parlamentsleden zijn, en heel weinig zicht hebben op wat er nu concreet in de scholen gebeurt met de kinderen die het slecht doen op de testen, en of zij wel degelijk tot een hoger niveau gebracht worden. U zegt dat u dat gaat laten monitoren bij de leerkrachten van het eerste leerjaar. Dat is een zeer goed initiatief, maar de vraag is hoe breed die monitoring is. Is dat zo'n beetje van de aard dat men steekproefsgewijs een paar resultaten heeft binnengekregen? Ik hoop dat die zo breed mogelijk is, want we zouden het eigenlijk van overal moeten weten. Ik weet dat dat zogezegd planlast is, maar als we het niet weten varen we ook gedeeltelijk blind. Ik denk ook dat het heel belangrijk is dat we kinderen op een adequate manier kunnen bijsturen. Het is ook voor de leerkrachten nieuw.

Wat betreft digitaal zegt u dat de gunningsprocedure uitbesteed is. Dat is goed. De vraag is of dat tijdig komt voor de proef in het najaar.

Dat de eindtermen er zo snel mogelijk moeten komen, daar zijn we het uiteraard mee eens.

Ik blijf ook nog een beetje met het probleem zitten – en dat heeft dan ook weer te maken met het lerarentekort – dat heel veel mensen die als kindbegeleidster mee helpen in de kleuterklas, bij de minste afwezigheid iedere keer volledig voor de klas worden gezet. Daar is dus geen hulp meer door de kleuterleidsters, en volgens mij is er dus ook geen extra financiële waardering voor de kinderverzorgsters die bijvoorbeeld in de derde kleuterklas moeten gaan staan. Zij moeten eigenlijk het werk van een kleuterleidster doen, maar worden betaald als kinderverzorgster. Dat is dus misschien toch ook nog een werkpunt.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Dat de kennis van het Nederlands essentieel is, daar zijn we het wel over eens, voor kinderen, in hun schoolcarrière, maar ook verder in hun leven. Ook met Vooruit vinden we dat je daar niet vroeg genoeg aan kunt beginnen. In die zin hebben we het altijd een goed idee gevonden om in kaart te brengen waar een kleuter staat. Als je de temperatuur wilt nemen vanuit de overheid, dan moet je het leerkrachten zo gemakkelijk mogelijk maken om die te meten. In die zin zijn wij, zoals ook tijdens de vorige bespreking is gebleken, echt voorstander van het feit dat u, minister, investeert in een digitale tool die het leerkrachten vergemakkelijkt om die testen af te nemen. Ik heb begrepen dat u dat van plan bent. Dat is natuurlijk een goede zaak.

De temperatuur meten is natuurlijk één ding, maar ik heb het al gezegd: als je de koorts wilt genezen, moet je ook investeren in een medicijn. Ik maak me toch wat zorgen over die taalintegratietrajecten zelf. Ik heb daar onlangs ook schriftelijke vragen over gesteld. Die 12 miljoen euro wordt verdeeld op basis van de parameter van het aantal vierjarigen dat voldoet aan het leerlingenkenmerk 'thuis taal: niet Nederlands'. Dat lijkt me zeer logisch. Maar daarnaast heeft de overheid, hebt u, niet zoveel zicht op hoe scholen met die taalintegratietrajecten aan de slag gaan.

Ik denk dat het opnieuw redelijk simpel is: een leerkracht heeft de tijd, de middelen en de expertise nodig om echt met kleuters aan de slag te kunnen gaan. Ten eerste is dat echt niet gemakkelijk als je met 27 kleuters in een klas staat. Ik weet dat er geïnvesteerd wordt, maar het lerarentekort laat zich enorm voelen, ook in het kleuteronderwijs. De heer Laeremans refereerde ook al naar het feit dat we een doorstroom krijgen waarbij kindbegeleiders voor de klas staan, zonder de juiste opleiding. We zullen het daar straks ook nog over hebben. Dat lijkt me geen goede zaak.

Punt twee: een taal aanleren vraagt echt vakmanschap. Een vakman moet altijd blijven bijleren. Ik stel me toch ook wat vragen over wat precies voorzien is rond

bijscholing, want ook daar heb ik naar gevraagd. U antwoordde mij dat er op dit moment 377 onderwijsprofessionals rechtstreeks betrokken zijn bij de vier prioritaire nascholingsprojecten, en dat het de bedoeling is dat die fungeren als trekkers, en zorgen voor een transfer binnen het eigen schoolteam. Wie de onderzoeken van het Steunpunt Onderwijsonderzoek (SONO) over 'taalbeleid op school' heeft gelezen, weet dat een van de grote problemen is dat de uitrol van een taalbeleid op school vaak beperkt wordt tot enkelingen. Er is één iemand die het taalbeleid uitwerkt, die daarvoor verantwoordelijk is, maar dat wordt daarom niet noodzakelijk gedragen door de rest van het schoolteam. Ik denk dat dit niet genoeg is. Ik ben er niet van overtuigd dat de hele school mee is in die taalintegratietrajecten, en de juiste didactiek meekrijgt om taal aan te leren op maat van kleuters.

Mijn vraag is vooral: wat plant u nog aan bijkomende initiatieven? U refereert ook, in het antwoord op die vraag, naar het feit dat het de bedoeling is dat een regulier professionaliseringsaanbod vervolgens verder zal inspelen op die nascholingsprojecten. Wat staat daarvoor in de steigers? Ik denk echt niet dat het zich mag beperken tot die 377 leerkrachten. Ik denk dat de ambitie moet zijn om elke kleuterleerkracht die een trekkersrol opneemt om onze kinderen beter Nederlands te leren, een goede nascholing te geven.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Ik sluit graag aan bij de vraag over de KOALA-taal-screening, omdat ik daar in het verleden ook al veel vragen over gesteld heb: vragen over het online brengen van de tool, hoe daarin wordt geïnvesteerd, hoe werkingsmiddelen worden voorzien voor de taalintegratietrajecten, de vraag ook naar de verdeling ervan, en de vraag hoe we school, kinderverzorgers en kleuteronderwijzers nog meer kunnen versterken in het creëren van een taalrijke omgeving.

Dat staat los van wie dan minder scoort op die test. We weten dat dat voor elke leerling van groot belang is. Daar is ook al heel veel onderzoek gedaan. Ik maak graag de link met het uitwerken van de doorgaande lijn. Daar zijn een aantal stappen gezet om welzijn en onderwijs meer samen te brengen. Wat ik daar hoor, is dat de initiatieven om dat mogelijk te maken vooral vanuit Welzijn komen. Graag hoor ik wat er vanuit Onderwijs mogelijk gemaakt wordt, om bijvoorbeeld, zoals we gezien hebben bij het bezoek in Brugge, de kinderopvang nog beter te laten aansluiten op onderwijs, en onderwijs nog beter te laten aansluiten op de kinderopvang.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Ik wil toch eens even benadrukken dat het van belang is dat we dit jaar aan de tweede editie toe zijn van de KOALA-test. Als er één iets is dat de PIRLS-testen ons geleerd hebben, dan is het dat hoe vroeger je inzet op het Nederlands, hoe beter het voor de toekomst van onze kinderen zal zijn. De vele vragen die gesteld worden, de vele tussenkomsten die worden gedaan, alsook de vele adviezen die worden geschreven, tonen alleen maar aan hoe belangrijk deze maatregel is. Ook de ambitie van iedereen om dat nog beter te maken, kunnen we alleen maar toejuichen, want het is ooit anders geweest.

De eerste afname was grotendeels positief. Er zijn veel positieve reacties op gekomen, dat blijkt alvast uit de resultaten van de onderwijsinspectie die men in februari 2022 heeft georganiseerd. Betekent dat dat alles perfect is? Neen, zeker niet. We zijn nog maar net aan de start van deze maatregel. Het was nog maar de tweede keer. Het lijkt mij inderdaad logisch dat we elk jaar opnieuw de balans opmaken, en dat we dat blijven monitoren, enkel en alleen om het steeds beter te maken. Dat moet, in functie van de toekomst van onze kinderen.

Met betrekking tot het advies van de Vlor, heb ik toch enkele bemerkingen. Het advies leest alsof de KOALA-taalscreening de enige maatregel is, alsof die op zichzelf staat, maar er zijn natuurlijk heel wat maatregelen die inzetten op de kennis van het Nederlands. Ik wil dat toch even gezegd hebben. Een andere bemerking was dat er te weinig ruimte zou zijn voor professionalisering, maar die is er ook. Die taalintegratietrajecten zijn als prioritair nascholings thema weerhouden. Als ik mij niet vergis wordt er ook een bijkomende oproep gelanceerd. Een andere bemerking was dat die taalscreening te veel tijd in beslag neemt. Ik denk dat dat logisch is, want het gaat over een kerntaak. Daar worden ook middelen tegenover gezet. We hebben extra werkingsmiddelen, maar ook extra kinderverzorgers, en dat is niet onbelangrijk.

Ik wil afsluiten met een positieve noot, collega's. Ik ben oprecht blij dat er binnen deze commissie bijzonder veel aandacht naar dit thema gaat. Binnenkort hebben we ook hoorzittingen rond die PIRLS-resultaten, en gedachtewisselingen met de experts zelf. Dat is heel positief. Collega Krekels heeft het destijds ook gezegd: geef de leerkrachten tijd om zich daarin te ontwikkelen, en om die test nog beter te maken.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: De onderwijsinspectie maakt mij op grond van een representatief staal ter zake voorstellen over. Het digitale aanbod proberen we zo snel mogelijk up and running te krijgen. Die taalscreening is op zich natuurlijk een thermometer, maar we investeren ook in de medicijnen. Die 12 miljoen euro gaat natuurlijk ook naar het taal- en integratietraject, en we gaan daar heus geen rapporteringsplicht opleggen. Het discours over administratieve lasten voor de scholen, en voor heel veel zaken rapportering vragen, wil ik niet. Dat wordt altijd bekeken bij de doorlichting. Vanuit de onderwijsinspectie krijg ik echt wel positieve feedback waarbij ze vaststellen dat – op grond van die KOALA-test – dat ook aanzet om een omvattend taalbeleid te voeren. Dat geldt niet alleen voor de derde kleuterklas. Men begint alles in vraag te stellen, en men realiseert zich dat er ook aandacht besteed moet worden aan het voortraject. Dat zit wel goed, denk ik.

Trouwens, opnieuw, als het gaat over het versterken van de medicijnen: met het leerpunt zetten we ook net in op didactiek, zeker ook met focus op Nederlands. Twee, ons Leesoffensief zet ook in op didactiek Nederlands. Drie, in het kader van extra middelen die ik voorzie voor nascholing, vraag ik ook om te focussen op de essentie, namelijk op Nederlands en op rekenen. Vier, ik mag toch nog even meegeven dat er aandacht zou mogen zijn voor de Nederlandstalige omgeving na half vier of na drie uur. Dus kom ik terug op die ouderlijke verantwoordelijkheid en dat is een nagel waarop we met zijn allen moeten blijven kloppen tot wanneer het doorsijpelt en het begrepen wordt dat in dezen de ouderlijke verantwoordelijkheid een heel groot verschil kan maken in positieve zin.

Tot slot uw vraag naar het feit dat soms in nood kinderverzorgers voor de klas komen te staan en daarvoor geen aangepaste vergoeding krijgen. Als we dat principe moeten gaan huldigen, gaan we helemaal niet meer verlonen op grond van diploma. Er is trouwens een verkorte procedure voor kinderverzorgers om kleuteronderwijzer te worden, een verkorte procedure die misschien nog veel te weinig benut wordt en die gemiddeld genomen maar dertig studiepunten bedraagt. Hogescholen hebben ook wel een aanbod op maat maar daar wordt nog te weinig gebruik van gemaakt. In dat geval worden ze natuurlijk wel verlonen, opnieuw volgens de logica die we hanteren, namelijk wanneer ze een vereist bekwaamheidsbewijs of een voldoende of ander bekwaamheidsbewijs hebben. Die logica willen we wel handhaven.

De voorzitter: De heer Laeremans heeft het woord.

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Dank u, minister en collega's, voor de aanvullende opmerkingen. Ik denk dat we met dit instrument zeker verder moeten doen. Dat hebben we ook duidelijk gezegd. De inspectie zegt dan ook dat het een positief effect geeft omdat men inziet dat er een taalbeleid op school nodig is, wat men misschien tevoren te weinig beseft heeft. Dat onderschrijven we zeker.

De Vlor vraagt om er een langetermijnonderzoek naar te doen. Ik denk dat dat een vraag is die niet in dovemansoren mag vallen. We zitten natuurlijk nog maar aan de tweede editie. Het is zeker belangrijk – want het is de start van de school-carrière – dat dat onderzocht wordt.

We ondersteunen u zeker in die ouderlijke verantwoordelijkheid, maar we blijven nog altijd een beetje op onze honger zitten als het gaat over een opvolgtest voor die kinderen bij wie het echt niet goed is. Voorlopig is het allemaal nog een beetje zoeken naar hoe we dat aanpakken maar op het einde van de rit mogen ze toch overgaan naar het eerste studiejaar zonder opvolgtest. Ik denk dat men dat toch ook eens in overweging moet nemen om zekerheid te hebben dat die kinderen voldoende Nederlands kennen als ze naar het eerste studiejaar gaan.

Wat die kinderverzorgers betreft, vind ik het zeer goed dat die eventueel het verkorte traject kunnen volgen naar kleuterleidster. Ik denk dat dat toch wat meer in de verf moet worden gezet en dat men daar misschien nog extra stimulansen kan geven. Ik denk wel dat daar heel wat bekwaamheid tussen zit, ook al vanwege het feit dat sommige van die kinderverzorgers maanden aan een stuk in de kleuterklas worden ingezet. Die expertise zouden we zeker moeten kunnen gebruiken. Ik vind dat we daarvoor een extraatje mogen geven want ze doen het werk van een kleuterleidster. Daar kunnen we inderdaad wel nog wat vooruitgang boeken.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het uitblijven van de resultaten van de spending review hoger onderwijs – 2696 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): De financiering van het hoger onderwijs beroert al langer de gemoederen. Vanuit universiteiten en hogescholen komen allang signalen over een vraag naar rechtvaardigere en voldoende financiering. We moeten daarover eens over de partijgrenzen heen durven te kijken en te babbelen. Sinds de uitrol van de het huidige financieringssysteem – zoals ontwikkeld door minister Vandenbroucke – was er nog geen enkele legislatuur of minister die de kliks nog niet heeft overgeslagen.

We moeten daar eerlijker in durven te zijn. We hebben een structureel beleid nodig, minister, dat aan de universiteiten en hogeronderwijsinstellingen zegt wat op langere termijn het budget en de financiering is, niet eerst een beetje meer en dan weer wat minder. Dat betekent dat we ons moeten baseren op studies, onderzoeken enzovoort, zeker over zo'n complexe problematiek.

Ik heb hier al vaak verwezen naar de werkzaamheden in de commissie Binnenlands Bestuur waar we met een gelijkaardig probleem zitten. Daar is vaak discussie over het Gemeentefonds. Ik zit daar dan als plattelandsjongen uit West-Vlaanderen te zeggen dat de plattelandsgemeenten te weinig geld krijgen. Links van mij zit dan

iemand uit Antwerpen die vindt dat dat normaal is en dat zijn stad veel meer uitdagingen kent.

Twee jaar geleden hebben we dan afgesproken met de minister dat we een studie zouden bestellen. We hebben een studie besteld bij het Steunpunt Bestuurlijke Vernieuwing, die zal af zijn in oktober. We hebben al een deeltijdse rapportage gekregen enkele maanden geleden. Daar kunnen we dan over debatteren. Dan hebben we een solide basis voor het volgende regeerakkoord, met mij of met minister Somers of wie dan ook, 'I don't care'. We hebben die basis nodig voor de financiering van ons hoger onderwijs. Het was dan ook een goede beslissing op 29 november 2021 van de Vlaamse Regering om een spending review uit te voeren voor wat betreft de financiering van het hoger onderwijs. Daarna was het de bedoeling om voor dit thema een bestek en plan van aanpak te schrijven om de spending review uit te voeren.

Ik heb daar al vragen over gesteld. In antwoord op mijn schriftelijke vraag van 20 mei 2022 zei u dat de analyses bij deze spending review opgestart zouden moeten zijn eind 2022. In de plenaire zitting van 22 maart gaf u aan dat u na de paasvakantie naar de regering zou trekken met de opdracht om een spending review uit te voeren. Ik word een beetje zenuwachtig, minister. *(Opmerkingen. Gelach)*

We zijn een jaar voor de verkiezingen. Op dat moment moeten we klaar zijn. Bij de regeringsonderhandelingen moeten we die solide basis hebben om daarover te spreken. Tot op heden is er nog niets.

Minister, kunt u al meer inzicht geven in de scope, de onderzoeksvragen en het plan van aanpak van de spending review hoger onderwijs?

Binnen welke timing zult u de scope, de onderzoeksvragen en het plan van aanpak van de spending review hoger onderwijs op de agenda van de regering plaatsen?

Op welke manier zijn de hogeronderwijsinstellingen betrokken bij de opdracht van deze spending review hoger onderwijs?

Binnen welke timing zal deze spending review hoger onderwijs afgerond moeten zijn?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Mijn administratie en kabinet zijn wel al een tijdje bezig met de voorbereidende analyses voor de uitgaventoetsing, en dat voorstel ligt momenteel bij de Inspectie van Financiën. Dus ik hoop dat het daar goed uitkomt. Vervolgens kan ik pas naar de regering gaan.

Nu, zonder daar voorafnames op te willen doen, zijn er toch enkele elementen die ik wil meegeven. Het is zo dat sinds de invoering van het financieringsmodel in 2008, we een sterke groei hebben gekend van ons Vlaams onderwijs. Het aantal uitgereikte diploma's is serieus gegroeid, ook het aantal studenten. We gaan ook nog eens de uitstroom van nog meer studenten krijgen uit het secundair onderwijs. Dus demografische groei, die zich nu ook vertaalt in een lerarentekort trouwens, in het secundair onderwijs. Die cohorte zal instromen in het hoger onderwijs en zet daar serieuze druk.

Vandaar dat ik toch ook vind dat het huidige financieringsmodel een sterk student-gedreven model is, wat leidt tot concurrentie tussen de hogeronderwijsinstellingen om nog meer studenten aan te trekken. De grote uitdaging vandaag is dan ook om de beschikbare middelen voor het hoger onderwijs zo efficiënt en effectief mogelijk in te zetten zodoende dat de kwaliteit van het onderwijs toch gegarandeerd blijft.

De uitgaventoetsing in kwestie zal natuurlijk wetenschappelijk en onafhankelijk uitgevoerd worden. Dat wil ook zeggen dat het misschien politiek onafhankelijk is

en toch met voldoende ervaring en expertise in de materie wordt uitgevoerd. Dat is niet eenvoudig want bij de financiering het hoger onderwijs zijn er veel betrokken partijen met expertise. Het is niet alsof er zo gek veel onafhankelijke onderzoeksinstellingen in aanmerking komen. Maar ik denk dat we die weg wel moeten volgen en de afgesproken timing is inderdaad onveranderd met net dezelfde doelstellingen als je omschrijft, om ervoor te zorgen dat we wel een gedegen werkstuk hebben om mee aan de slag te gaan, om al een keuze te maken, ook al is het voor een volgende regering.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Het is al goed nieuws dat u binnenkort naar de regering trekt. Dat uw administratie daar al langer aan werkt, geloof ik zeker en vast.

Maar ik heb twee bijkomende vragen daarover. Zijn op dit ogenblik de hoger-onderwijsinstellingen, de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR) en de Vlaamse Hogescholenraad (VLHORA) daarbij betrokken, om te zien hoe men dat het best bekijkt, hoe men daarvan een evaluatie maakt? Ik denk niet dat zij die evaluatie moeten maken, maar ik denk wel dat het zinvol is om ze op zijn minst te betrekken, zodat we zeker een goed plan van aanpak hebben. Dat is voor alle duidelijkheid ook zo gebeurd bij de commissie Binnenlands Bestuur. De Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten (VVSG) is daarbij betrokken geweest.

Maar wat mij het meeste zorgen baart, is wanneer die uitgaventoetsing afgerond is. Ik heb de timing niet helemaal begrepen zoals die gepland was volgens u. Kunt u dat misschien iets specificeren?

Alle begrip en moed voor diegene die die spending review moet uitvoeren, maar bij Binnenlands Bestuur hebben we daar twee jaar voor nodig gehad, met heel wat onderzoekers, heel wat budget. Binnen hoeveel maanden moeten zij dat doen en is het echt de bedoeling om een analyse te hebben, om concrete voorstellen te hebben om dat financieringssysteem aan te passen? Is het dan ook haalbaar, binnen welke termijn het dan ook is, om dat binnen een korte termijn op zijn minst aan te passen of aan te bevelen?

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, en collega Warnez, ik heb begrip voor uw vragen, maar het dossier heeft natuurlijk ook zijn geschiedenis. In de vorige legislatuur heeft de toenmalige minister van Onderwijs, Hilde Crevits, een rapport laten maken over de evaluatie van het financieringssysteem hoger onderwijs. Dat was eigenlijk een beschrijving van 370 pagina's lang over hoe de financiering van het hoger onderwijs werkt.

Ik doe inderdaad, samen met u, de vaststelling dat die beschrijving niet heeft geleid tot een aanpassing van dat financieringssysteem. De reden waarom er geen aanpassing is gekomen, u weet dat denk ik even goed als ik, is dat iedereen zei dat niemand mocht verliezen, dat iedereen erop moest vooruitgaan en dat er eigenlijk een status quo moest zijn. Die analyse vanuit het veld is dan eigenlijk hetzelfde als zeggen dat we er gewoon moeten afblijven. Dat is de vaststelling.

We zien vandaag een stijging van het aantal studenten. We hebben het aantal studenten in koppen en we hebben het aantal opgenomen studiepunten, die twee lopen niet noodzakelijk gelijk. Met deze regering hebt u al maatregelen genomen om de doorgeslagen flexibilisering af te remmen. Dat is voor de N-VA-fractie in elk geval een belangrijke parameter. Bovendien mogen hogeronderwijsinstellingen die op dat vlak hun verantwoordelijkheid nemen inderdaad niet gesanctioneerd worden.

U geeft aan dat dat sterk studentgedreven mechanisme een aantal voordelen heeft, maar ook het nadeel dat als je streng bent en een student zegt dat het niet meer gaat, je eigenlijk in je eigen vel snijdt als hogeronderwijsinstelling. Er zitten wel een aantal aberraties in.

Over de onderwijsbelastingseenheden (OBE) – het gewicht dat aan de een of de andere opleiding wordt toegekend – moeten we ook eerlijk zijn, collega Warnez. Als je die verandert, heb je winnaars en verliezers. Over degenen die deze ochtend bij de bespreking van het ontwerp van decreet over internaten waren, stellen we vast dat iedereen zegt dat ze gelijke financiering willen, tot op het moment dat ze een euro verliezen, dan zegt men dat men geen gelijke financiering wil en dat we het moeten houden zoals het is.

Daarover moeten we elkaar toch eerlijk in de ogen durven kijken en zeggen dat we die uitgaventoetsen binnen een aantal maanden kunnen afronden. We hadden het daarnet over de verengelsing in het hoger onderwijs. Uitgaventoets is het correcte Nederlandse woord voor spending review. Het klinkt misschien duurder, maar de uitgaventoets lijkt me degelijker te zijn.

Dus, minister, we kijken inderdaad uit naar de uitvoering van uw uitgaventoets. We zoeken onderzoekers om die uitgaventoets te doen van het zeer complex systeem van de financiering van het hoger onderwijs. Er zijn vier à vijf mensen die dat systeem door en door kennen, maar die ook voor een groot deel zelf verbonden zijn aan een hogeronderwijsinstelling. Ik ben benieuwd welke bollebozen we daar nog op kunnen zetten om dat te kunnen uitvlooiën.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat de timing betreft, heb ik als doelstelling vooropgesteld dat we werkstukken opleveren tegen medio volgend jaar, net zoals we de ambitie hebben om tegen dan minstens te kunnen spreken over een regeerakkoord, hopelijk, met wie dan ook.

Maar wat de governance betreft, hebben we ook een voorstel gedaan in wat er nu voorligt bij de Inspectie van Financiën. Natuurlijk moeten we in deze discussie opnieuw maximaal de onafhankelijkheid borgen. Om daar dan vertegenwoordigingen van de VLIR of de VLHORA aan toe te voegen, die zitten daar natuurlijk niet alleen als vertegenwoordigers van de VLIR of de VLHORA, die maken ook deel uit van de een of andere hogeronderwijsinstelling, dus dat zou ik niet doen. We kunnen wel een stuwgroep voorzien met externe experts, net om die onafhankelijkheid te kunnen borgen.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Collega's, minister, we hebben echt nood aan een structureel beleid, structurele financiering, rechtszekerheid, een betrouwbare overheid in dezen. Dat zijn we absoluut niet.

Ja, collega Daniëls, er zijn altijd winnaars en verliezers, maar u weet ook goed genoeg dat als je beleid maakt, je via overgangsmaatregelen van alles en nog wat kunt doen. Als we in het Gemeentefonds aan de knoppen draaien, zal dat ook zo zijn. Je kunt enkel maar hervormen als de taart stelselmatig groeit, je hebt altijd de indexering, de ene keer wat meer dan de andere. Ik denk dat je daar stappen in kunt zetten. Maar ons wegsteken achter het feit dat je altijd winnaars en verliezers zult hebben om daarmee te zeggen dat we het best zo laten, dat mag echt niet gebeuren.

Ik vind dat we stappen moeten zetten. Ik vind het persoonlijk heel jammer dat dat nu pas echt op gang zal komen. We zijn 2023, we zijn vier jaar later in de

legislatuur, we gaan nu een opstart doen van zo'n studie. Ik vind dat te laat, maar goed.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de uitvoering van het wijzigingsdecreet over het Nederlands als tweede taal en de problemen die daarbij opduiken – 2704 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het inschrijvingsgeld voor NT2-cursussen – 2785 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Minister, het is bekend dat deze Vlaamse Regering wil ingrijpen in het inburgeringsbeleid voor nieuwkomers. De hamvraag blijft hierbij steeds of met de nieuwe voorstellen sociale participatie wordt versterkt. Wij vrezen evenwel dat er bijkomende drempels worden opgeworpen. We hebben dat al vaker gezegd in dat kader. Ondertussen bijna een jaar geleden lag het wijzigingsdecreet Nederlands als tweede taal (NT2) voor. Dat decreet stipuleert dat er inschrijvingsgeld wordt ingevoerd, alsook voorziet het decreet in een gestandaardiseerde test.

Wij hebben ons steeds tegen beide maatregelen verzet omdat de wetenschappelijke onderbouwing in functie van de doelstelling, namelijk sociale participatie ontbreekt en de verwachte ongewenste neveneffecten groot kunnen zijn.

Bij het voorleggen van het decreet maakten heel wat actoren bezwaar ertegen. Onder andere door te stellen dat er onvoldoende tijd is voor een transparante en participatieve ontwikkeling ervan. Wat is op dit vlak vandaag de stand van zaken? Welke vervolgstappen dienen er nog genomen te worden?

Op welke manier worden de universitaire talencentra gevat door de gestandaardiseerde NT2-test?

De procedure bij het Grondwettelijk Hof is hangende. Hebt u zicht op de timing van de uitspraak? Wat als die er niet komt voor de start van de eerste afname van de testen? Welke problemen geeft dat mogelijk?

Voorziet u in extra middelen bij de centra in functie van het afnemen van deze test?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, het nieuwe Inburgeringsdecreet is onder-tussen al enige tijd goedgekeurd. Aan de bestaande pijlers zoals lessen Nederlands en maatschappelijke oriëntatie (MO), werd ook wat gesleuteld. Voortaan worden deze lessen en testen betalend voor de cursist.

Tijdens de bespreking van dit wijzigingsdecreet in de Commissie voor Onderwijs kwamen ook de opmerkingen van de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) en de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) naar voren over de invoering van het inschrijvingsgeld. "Die maatregel gaat in tegen de decretale doelstellingen om de

participatie van kwetsbare groepen en werkzoekenden aan het volwassenen-onderwijs en de dienstverlening van VDAB te stimuleren door het inschrijvingsgeld te verlagen of te schrappen”, aldus de Vlor.

Op basis van de gegevens uit Antwerpen maakte Ligo ondertussen een berekening en een globale inschatting van de financiële situatie van de zogenaamde verplichte inburgeraars die binnenkort dus inschrijvingsgeld zullen moeten betalen voor hun NT2-cursus. Bijna de helft van deze cursisten zijn bekend bij het OCMW en ontvangen een leefloon of aanvullende steun. Het is aan het lokaal bestuur om te beslissen in hoeverre de facturen voor inburgeringscursussen ten laste kunnen worden genomen. Maar ook tussen de andere helft van het publiek bevinden zich ook kwetsbare mensen die zelf geen eigen inkomen hebben en dus niet kunnen instaan voor het betalen van hun inschrijvingsgeld.

In die zin, minister, dreigen de centra in een financieel heel onzekere situatie terecht te komen. Betaalalternatieven zoals het uitstel van betaling of het werken met een afbetalingsplan is volgens Ligo niet haalbaar: het inschrijvingsgeld moet namelijk betaald worden voordat een cursist ingeschreven kan worden. En wat een afbetalingsplan betreft, gelden de afspraken dat een cursist die vooraf een derde betaald heeft, rechtsgeldig is ingeschreven voor de overheid. Als de cursist daarna niet meer betaalt, hebben de centra geen juridische grond meer om het geld toch te recupereren bij de cursist en moeten ze het geld uit eigen middelen overmaken aan de overheid. Bovendien betekent de nieuwe regeling ook bijkomende planlast voor de centra.

Minister, hebt u al eerder contact gehad met de sector of met uw collega-minister Somers omtrent het gegeven rond de inschrijvingsgelden voor NT2-cursussen?

Hoe zult u ervoor zorgen dat de centra voor basiseducatie (CBE's) geen financiële risico's dienen te nemen als ze cursussen NT2 inrichten?

Hoe zult u de bijkomende administratieve last voor de centra voor basiseducatie, maar ook het volwassenenonderwijs tout court, die deze maatregel met zich meebrengt, tot een minimum beperken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We hebben sinds de goedkeuring van het decreet al stappen ondernomen. In oktober van het afgelopen jaar hebben we een besluit goedgekeurd dat de regels vastlegt voor de ontwikkeling en afname van de NT2-test. Sinds september van vorig jaar is de ontwikkelingscommissie ook met tien experten uit NT2-centra gestart met het ontwikkelen van gestandaardiseerde vragen. We hebben ook gezorgd voor wetenschappelijke ondersteuning in de vorm van het Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO).

In februari 2023 hebben we infosessies met betrekking tot de inschrijvingsgelden georganiseerd om de CBE's en CVO's een gedetailleerde uitleg te geven en hun vragen te beantwoorden. We hebben ook een implementatiewerkgroep met betrekking tot de NT2-test, met vertegenwoordigers van de koepels, de pedagogische begeleidingsdiensten (PBD's) en de centra. In april van dit jaar hebben we een netwerkdag georganiseerd voor leerkrachten of coördinatoren van NT2. Ondertussen heeft men het nodig geacht om naar het Grondwettelijk Hof en de Raad van State te stappen. De zaak bij de Raad van State is intussen van de baan, die bij het Grondwettelijk Hof is lopende.

We hebben in maart en april ook een eerste pilootafname gedaan bij zo'n 160 cursisten. Die resultaten zijn we nu volop aan het analyseren en verwerken om zo de toets te verbeteren.

Samen met de vertegenwoordigers van de centra zullen de modaliteiten voor de toetsafname tijdens het schooljaar 2023-2024 bepaald worden. Voor mij zijn daarin twee zaken heel erg belangrijk: als eerste de ondersteuning van de centra. Dat gaan we ook doen. Zo wil ik ervoor zorgen dat de centra tijdens de toetsafname kunnen rekenen op technische ondersteuning vanuit Brussel. Het tweede punt is een sterke en zo valide mogelijke toets. Daarom laten we ons adviseren door het CTO. Zij hebben duidelijk gemaakt dat er wel een aantal randvoorwaarden zijn om een kwalitatieve toets mogelijk te maken. Ik geef het voorbeeld van fraudegevoeligheid.

Die twee redenen, namelijk de ondersteuning en de kwaliteit van de toets, zorgen ervoor dat we de komende weken wel keuzes gaan moeten maken over enkele modaliteiten.

De technische voorbereidingen voor het inschrijvings- en resultatenplatform voor de NT2-test moeten nu gekoppeld worden met het toetsplatform en de examensoftware. Ook moet de klankbordgroep met softwareleveranciers ingelicht worden in functie van die technische modaliteiten.

De handleiding voor de correctoren van schrijfopdrachten en toetsafnemers maken we op en zal vóór de eerste toetsafname ter beschikking gesteld worden. We zorgen voor een opleiding voor toetsafnemers en voor een opleiding en trainingssessies voor correctoren van de schrijfopdrachten.

Er was nog de vraag naar de universitaire talencentra en het kleine aantal cursisten dat daar een opleiding NT2 volgt. Ik kan u bevestigen dat het wel degelijk de bedoeling is dat zij eveneens de bijdrage van 180 euro betalen voor de NT2-cursus met inbegrip van de test. Ik zal daarover met hen de nodige afspraken maken.

Wat het innen van het inschrijvingsgeld van 180 euro betreft, ben ik me ervan bewust dat dit voor centra niet altijd evident is. Hoewel ik de bezorgdheid over het niet kunnen betalen van het inschrijvingsgeld door kwetsbare mensen zonder eigen inkomen begrijp, wil ik erop wijzen dat het betalend maken van het inburgeringstraject een weloverwogen beleidskeuze is. Door een beperkte financiële vergoeding te vragen, willen we de waarde van het inburgeringstraject voor zowel inburgeraars als de samenleving versterken. De financiële vergoeding voor het hele inburgeringstraject is trouwens relatief laag.

Om de administratieve last voor de centra voor basiseducatie en de centra voor volwassenenonderwijs tot een minimum te beperken, is behalve de overzichtelijke beslissingsboom en de uitgebreide informatie op de website ook de aangepaste tariefsuggestie in de databank DAVINCI van belang. Die controleert in DAVINCI en externe databronnen of de cursist op het moment van inschrijven recht heeft op een vrijstelling. De tariefsuggestie is aangepast aan de nieuwe inschrijvingsgelden NT2 die ingaan op 1 september 2023 en houdt rekening met de status van inburgering, de datum van ondertekening van het inburgeringscontract, de domicilie van de cursist en de inschrijvingsdatum.

Per NT2-opleiding toont de tariefsuggestie de som van de al betaalde inschrijvingsgelden. Dit helpt het centrum om het plafond van 180 euro voor NT2-opleidingen van richtgraad 1 te bepalen. Als de tariefsuggestie wordt gevolgd, dan moet de cursist zelf geen attest meer voorleggen inzake vrijstelling.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Overmorgen is het al 1 september, natuurlijk. We zijn aan het einde van het schooljaar 2022-2023. Als ik uw antwoord beluister, zegt u eigenlijk dat jullie wat testen hebben gedaan bij een aantal centra, maar ik moet u meegeven dat de centra zich zorgen maken. Als we echt willen dat het op 1 september

definitief wordt ingevoerd op grote schaal, vraag ik mij af of dat nog wel kan, voor die datum. Denkt u dat dat mogelijk is, minister? Wellicht zult u 'ja' zeggen, maar ik geef u mee dat de centra zich daar zorgen over maken.

Een bijkomende vraag is of u of uw kabinet daar met de centra recent nog over heeft overlegd. Het is niet evident om dat op die korte tijd op een goede manier georganiseerd te krijgen. En twee: we mogen ook niet vergeten – en dat weet u natuurlijk ook wel – dat die testen bijzonder impactvol zijn voor de cursisten. Het is voor hen voor een stukje een inrijpoort voor de samenleving. We moeten daar inderdaad niet minnetjes over doen, wat u voor alle duidelijkheid ook niet doet, maar we moeten wel zorgen dat dat op een goede manier kan georganiseerd worden.

En dan bijkomend is de vraag of u van plan bent om snel te evolueren en feedback te vragen, om mogelijk bij te sturen. Voor zo'n impactvolle test voor een grote groep mensen moet dat toch de bedoeling zijn, want we kunnen het ons niet permitteren om die testen op los zand te baseren. Nogmaals, ik heb vandaag niet die indruk bij wat er aan het gebeuren is, maar het zou wel kunnen dat er ongewenste neveneffecten volgen. Die moeten we wel snel kunnen bijsturen.

Ik heb dus twee vragen. Eén, bent u klaar voor 1 september? En twee, is er feedback en evaluatie voorzien?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel voor uw antwoord, minister. Ik waardeer het begrip dat u uitsprekt voor de situatie. U weet dat ik de centra voor basis-educatie een zeer warm hart toedraag. Dat zijn onderwijsinstellingen die echt focussen op de kortgeschoolden en dat zijn jammer genoeg ook heel vaak de meest kwetsbaren in onze samenleving. Als expert doen zij hun uiterste best om die mensen in dit geval Nederlands te leren.

Het is dan ook bijzonder jammer dat zij extra zouden worden getroffen, mits de inspanningen die ze doen om echt wel de middelen of het inschrijvingsgeld te vragen en daarachter te zitten. De vrees is echt dat zij het gelag zullen betalen. Ik hoor dat er toch wel bereidheid is om op gesprek te gaan met de verschillende instellingen. Ook het volwassenenonderwijs zou u uitnodigen om aan tafel te gaan zitten, om dat te bespreken. Ik hoop dat dat ook effectief verder wordt opgevolgd.

Wat betreft de vraag van de collega rond de test, pleit ik ervoor om dat te standaardiseren, zoals afgesproken in het decreet, waarbij er een databank of een set aan toetsitems ter beschikking wordt gesteld. Daaruit kan men als lesgever dan kiezen om de test af te nemen. Ik hoop dat we daar conform het decreet de verdere uitwerkingen doen.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Collega's, het is natuurlijk nu de zoveelste keer dat een partij uit de meerderheid eerst iets goedkeurt, om daarna tot de constatactie te komen dat dat eigenlijk slecht en contraproductief beleid is. Ook sectoren die u een warm hart toedraagt, dreigen daar een prijs voor te betalen. Ik zal mij verduidelijken: Vooruit heeft natuurlijk altijd gezegd dat wij betalende inburgering een bijzonder slecht idee vinden. Ten eerste principieel, omdat we ervan overtuigd zijn dat dat het net moeilijker gaat maken om Nederlands te leren. We zijn het erover eens dat dat laatste bijzonder belangrijk is voor nieuwkomers. Verplicht maken van inburgering? Ja, absoluut, maar in een traject van kansen geven, niet van drempels opwerpen. De realiteit is gewoon dat je het moeilijker maakt.

Ten tweede, een van de dingen waarvoor ik ook altijd gewaarschuwd heb, is dat men op die manier uw groep nieuwkomers gewoon recht in de armen van het

OCMW gaat drijven. Dat is iets wat absoluut moet worden voorkomen. Het is iets wat nu ook bevestigd lijkt te worden door die steekproef van Ligo.

Het resultaat daarvan is dat je de gemeentes in de problemen gaat brengen, want iemand moet in die rekening van dat OCMW bijpassen. Je brengt de werking van de centra voor volwassenenonderwijs en de comités voor bijzondere jeugdzorg (CBJ's) zelf in de problemen, omdat die voor een groep van de personen die zich vandaag verplicht moeten aanmelden geen zekerheid hebben dat die uiteindelijk hun inschrijvingsgeld zullen kunnen betalen. Wij vinden het bijzonder jammer dat dat op die manier loopt voor iets wat wij zo belangrijk vinden, namelijk nieuwkomers Nederlands aanleren. Minister, ik kan u ook alleen maar oproepen om, wanneer blijkt dat er echt een financiële put ontstaat bij de CBJ's en CVO's, op z'n minst het fatsoen te hebben om daarin bij te passen.

De voorzitter: Mevrouw Tavernier heeft het woord.

Annabel Tavernier (N-VA): Wij blijven het betreuren dat de sector naar het Grondwettelijk Hof is gestapt tegen de hervorming, te meer omdat er aan een aantal fundamentele bezwaren vanuit het veld en de Raad van State tegemoet is gekomen. Zo blijven de autonomie van het onderwijsveld en de onderwijsvrijheid overeind. De sector is ook nauw betrokken geweest bij de ontwikkeling en implementatie van de NT2-test. Naast deze test blijft de eigen evaluatie van het opleidingscentrum voor 40 procent doorwegen in de beoordeling. Sinds de goedkeuring van het decreet, ongeveer een jaar geleden, is duidelijk dat er al heel wat stappen zijn genomen in de ontwikkeling van die NT2-test. Ik verneem dat de sector daar heel nauw bij betrokken is geweest tijdens heel wat infomomenten. We kunnen dat alleen maar toejuichen.

Waarom vinden wij die gestandaardiseerde tests zo belangrijk? Het komt eigenlijk neer op een kwaliteitsverhoging. We zorgen ervoor dat de nieuwkomers overal hetzelfde taalniveau zullen kunnen halen, en dat de lat voor het Nederlands overal even hoog zal komen. Op die manier kunnen zij een attest voorleggen waarvan men op de arbeidsmarkt de waarde zal erkennen, ongeacht aan welk centrum ze deze test hebben afgelegd.

Wij vragen inderdaad iets in ruil voor de kansen die nieuwkomers krijgen. Dat is geen groot bedrag, dat is een bedrag van 180 euro. Dat is een kleine, beperkte financiële bijdrage in ruil voor een betere mooiere toekomst, en veel meer kansen in onze samenleving. Dat lijkt mij meer dan billijk. Voor wat hoort wat, en niets is gratis in deze samenleving.

Het valt nu af te wachten wat het Grondwettelijk Hof zal oordelen. Wat onze fractie betreft, blijft het een positief verhaal in functie van de nieuwkomer.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: In september moeten we inderdaad starten. Dat is de decretale timing die we voor ogen hebben, en die we gaan respecteren. Dat gebeurt natuurlijk 'with a little help from my friends', want ik ben in constant overleg met de sector. Afgelopen donderdag en de afgelopen weken was er nog enig overleg. We blijven openstaan voor suggesties, vragen en noden met betrekking tot de inschrijvingen. Dat is natuurlijk op voorwaarde van een loyale, enthousiaste medewerking.

Au fond ben ik het niet eens met sommige tussenkomsten. Ik denk dat een gestandaardiseerde, opgewaardeerde test goed is voor de cursist, en goed voor ons inburgeringsbeleid.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Zoals u weet, zijn wij niet echt gewonnen voor de testen en ook niet voor het inschrijvingsgeld, maar die discussie hebben we al gevoerd. We gaan ervan uit dat ze er inderdaad komen, helaas. Maar als ze er komen, moeten we er wel het beste van maken en moeten we ervoor zorgen dat onze instellingen er klaar voor zijn.

Ik ben blij te horen dat u in constant overleg bent. Maar ik hoop ook dat u rekening houdt met hun bezorgdheden en beperkingen om het op tijd rond te krijgen. Want, voor alle duidelijkheid, het ligt niet aan hen als het niet helemaal zou lukken. Die ontwikkeling duurt natuurlijk even. En het is niet zo dat de zaak voor het Grondwettelijk Hof de zaken heeft vertraagd. Dat heeft er op zich niets mee te maken. Dat zou wel ultiem kunnen zijn als de uitspraak er is, maar vandaag is die er nog niet. Ik roep u op om met hen in gesprek te gaan en echt rekening te houden met hun bezorgdheden.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, ik dank u voor uw antwoord.

Voor alle duidelijkheid: ik moedig u aan om verder in overleg te gaan met de CBE's en het volwassenenonderwijs en zo tot een goede oplossing te komen. Want we hebben dit decreet met de meerderheid goedgekeurd en ik denk niet dat het de bedoeling was om als pervers effect te hebben dat het volwassenenonderwijs of de centra voor basiseducatie, die expert zijn in het geven van opleidingen Nederlands, ook voor mensen die het niet gewoon zijn om naar school te gaan, te verarmen, maar net om hen te versterken en zo het decreet mogelijk te maken. Ik hoop dat u daar verder begrip voor hebt en verder in overleg wilt gaan.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de inkanteling van het deeltijds beroepssecundair onderwijs in het systeem van duaal leren – 2715 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de gevolgen van de inkanteling van het deeltijds beroepsonderwijs in duaal leren – 2791 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dit is inderdaad een vraag die hier al een paar keer aan bod is gekomen. Ik had opgezocht hoeveel keer we de vraag al gesteld hebben, maar ik heb dat blaadje ergens verkeerd gelegd, het is in elk geval heel veel.

Minister, dit gaat over de inkanteling van het deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso) in het systeem van duaal leren. Er zijn dus al heel veel bezorgde reacties geweest. Ondertussen zijn er wel enkele bijstellingen gebeurd maar er blijven ook nog verschillende pijnpunten overeind. De ongerustheid groeit, vooral bij directies van de centra voor deeltijds leren, want vanaf volgend jaar moeten achtduizend leerlingen dus het deeltijds beroepssecundair onderwijs op een andere manier volgen en moeten ze hun weg vinden binnen het systeem van het duaal leren. De directies vrezen dat de kwetsbare jongeren uit de boot zullen vallen en vinden dat duaal leren niet het gepaste traject voor hen is.

Eerder klonk al vanuit het veld, zowel van de onderwijsverstrekkers als van de bedrijven, de roep om een grondige hervorming, flexibiliteit en deregulering. En die ene keer – dat was donderdag 27 oktober laatstleden – antwoordde u op de vraag die ik toen stelde naar hervorming, flexibiliteit en deregulering: "Vanzelfsprekend is er altijd ruimte voor verbetering. Het is nog altijd 'work in progress', we zijn er nog lang niet en we leren van de bestaande praktijken. Daarom hebben we ook een Vlaams partnerschap duaal leren, waar het onderwijs en het bedrijfsleven elkaar ontmoeten. Daar worden inderdaad verschillende elementen op tafel gelegd die heel praktisch van aard zijn. In functie daarvan proberen we de regelgeving nog te finetunen."

Minister, wat is de stand van zaken betreffende de besprekingen binnen het Vlaams partnerschap duaal leren?

Ging u al in gesprek met de directies van de centra leren en werken (CLW's) zelf omtrent hun grote bezorgdheid?

Ziet u een mogelijkheid om aan hun vragen tegemoet te komen?

Hoe zult u ervoor zorgen dat kwetsbare jongeren in het systeem van duaal leren toch de gepaste begeleiding op maat krijgen zodat ze niet ongekwalificeerd uitstromen?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): "De inkanteling van het deeltijds beroepsonderwijs blijft een aandachtspunt. Het is normaal dat er ongerustheid is, zeker als het gaat om kwetsbare leerlingen. Men moet vermijden dat ze uit de boot vallen. Een hervorming moet dan ook effectief een verbetering zijn. Hoe speelt het duaal leren daarop in? Welke garanties zijn er dat kwetsbare leerlingen niet uit de boot vallen? Scholieren zullen het niet graag horen, maar september staat eigenlijk al voor de deur. Ik hoop alvast dat we het nieuwe schooljaar kunnen beginnen met meer opleidingen en meer studenten."

Het zijn niet mijn woorden, minister, het zijn de woorden van uw partijgenote Alessia Claes vanmorgen in de commissie Economie. Maar ik sluit mij volmondig bij haar aan. Ook de sector blijft inderdaad de alarmbel luiden over de hele inkanteling van het dbso. Niemand zal ontkennen dat er al een aantal bijsturingen gebeurd zijn, maar er blijven ook nog een aantal belangrijke knelpunten. Ik denk dat we ondertussen allemaal weten, na die talloze vragen, dat die achtduizend leerlingen in het dbso een heel specifiek publiek zijn van jongeren die vaak kampen met verschillende problematieken, die in moeilijke thuissituaties moeten opgroeien, voor wie echt extra begeleiding nodig is, die soms ook al borderline schoolmoe zijn. Die vragen dus echt een aparte aanpak. Ik denk dat ook alle partners in de sector heel erg aangeven, telkens wanneer ik ermee spreek, dat zij heel erg geloven in sterk duaal leren, maar dat zij blijven herhalen dat de brute inkanteling zoals die nu gebeurd is, ervoor gaat zorgen dat die leerlingen daar hun plaats niet in vinden, omdat het systeem nog altijd te rigide is, omdat er nog altijd te weinig op maat kan worden gewerkt, omdat er te weinig ruimte is, te weinig middelen zijn voor echt kwalitatieve begeleiding.

Heel specifiek werd ik deze keer ook gecontacteerd door mensen die bezig zijn met het project Ondersteuning Alternierend Leren (OAL). Dat is een deel van een aanlooptraject of het kan worden ingezet als aanlooptraject. Het wordt momenteel gefinancierd met Europese projectmiddelen, maar dat zijn gesloten enveloppes. Bovendien zien die partners zich geconfronteerd met een dalend budget ten opzichte van de vorige schooljaren terwijl hun kosten wel gestegen zijn, onder andere door indexeringen, energiekosten, verplaatsingen. Dat leidt er allemaal toe dat het aanbod voor leerlingen uit de aanloopfase en het duaal leren vandaag gewoon

onder druk staat en dat het ernaar uitziet dat heel het ondersteuningsaanbod net zal worden teruggeschroefd in plaats van uitgebreid, terwijl de noden zo groot zijn.

Ik kan dus enkel herhalen dat, ondanks de aanloopstructuuronderdelen, de duale leerweg vaak niet op maat is van de noden van de groep leerlingen die nu in het bso zit. Dat zijn jongeren die om allerlei redenen niet tot leren komen, en die dus nood hebben aan aangepaste leervormen en zorg. Het modulaire systeem van dbso was voor hen vaak net een soort van nieuwe stimulans. Dat is niet meer mogelijk, of niet meer zo sterk mogelijk in het duaal leren van vandaag, waar er graad per graad wordt gewerkt. De onderwijs- en beroepskwalificaties zijn gekoppeld per graad, en dat maakt het voor deze leerlingen minder flexibel dan voorheen. Daarom blijft de vrees bestaan dat de inkanteling van dbso in duaal leren tot nog meer schooluitval zal leiden, en dat is natuurlijk iets wat we te allen prijze moeten vermijden.

Ik heb daarom een aantal vragen voor u, minister, een aantal algemene en enkele meer specifieke, die mij vanuit de sector zijn aangereikt.

Ik ben natuurlijk benieuwd naar uw reactie op de terugkerende signalen uit het veld dat de kwetsbare groep leerlingen die vandaag in het bso zit uit de boot dreigt te vallen. Kunt u mij duiden of er nog extra bijsturingen gepland zijn? Is er extra overleg gepland met de sector?

De Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) komt binnenkort met een advies over de uitrol van duaal leren. Is het de bedoeling dat er met hen wordt samengezeten? En dan is er heel concreet de vraag over het project Ondersteuning Alternierend Leren, dat dus in financiële problemen dreigt te komen en waarvan niet zeker is of de financiering wordt verdergezet, aangezien het om Europese projectmiddelen gaat. Kunt u daarover duidelijkheid verschaffen? Is het de bedoeling dat er naar een structurele oplossing wordt gewerkt en dat zij ook in de toekomst zullen kunnen blijven rekenen op de nodige middelen – ook rekening houdend met de stijgende kosten – om hun werk te kunnen blijven doen?

Dan heb ik nog twee heel specifieke vragen.

Een van de bijsturingen was dat er nu ook in de aanloopfase beroepskwalificaties (BK's) kunnen worden behaald. Stel dat je een stage doet, dan kun je nu een beroepskwalificatie behalen. Maar dat is wat men vaak een 'kleine BK' noemt, het is niet altijd een volwaardige beroepskwalificatie. Een vraag die mij bereikt heeft is: stel dat je zo'n kleine BK hebt behaald, en je hebt daarnaast ook onderwijskwalificatie 2. Je hebt dus de eindtermen bso tweede graad bereikt. Is zo'n kleine BK gekoppeld aan OK 2 (onderwijskwaliteit) voldoende om een getuigschrift tweede graad te krijgen?

Mijn laatste vraag is een beetje technisch. Er zitten vandaag schotten in het systeem. Je kunt pas BK 4 behalen, bijvoorbeeld kinderverzorging in het zevende jaar, als je onderwijskwalificatie 3 hebt behaald. Zo zit het systeem vandaag in elkaar in het onderwijs. Maar als je nu kinderverzorging gaat studeren via een centrum voor volwassenenonderwijs (CVO), of via VDAB zo'n opleiding volgt, dan geldt die voorwaarde helemaal niet meer. Klopt dat? Klopt het dat, om kinderverzorging op niveau BK 4 te kunnen starten in het onderwijs je een OK 3 moet hebben behaald, terwijl die voorwaarde volledig wegvalt in de CVO's en VDAB? Vanwaar dat onderscheid?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik ben uiteraard niet doof voor de bekommernissen uit zowel het economisch veld als uit het onderwijsveld aangaande duaal leren. Dat is allemaal vanuit een oprechte bekommernis. Net daarom heb ik nog samengezeten

met collega Brouns, en ook met de voorzitter van het Vlaams partnerschap, om te zien op welke wijze we heel pragmatisch op die bezorgdheden kunnen inspelen. Vanuit het partnerschap wordt erop gewezen dat elke partner natuurlijk zijn verantwoordelijkheid moet nemen om duaal leren ook in een positiever daglicht te stellen. Er zijn inderdaad nog mensen die het moeilijk hebben met die overgang, en die willen vasthouden aan wat ze hebben en bang zijn voor wat komen gaat.

Ik denk dat het systeem vooral nood heeft aan erkenning van het potentieel. Het is niet bepaald onmogelijk dat wij in Vlaanderen ook zouden slagen waar men in het buitenland in slaagt. Ik denk niet dat we daarin zo totaal verschillend zijn. Ik geloof in duaal leren, ook voor de kwetsbare leerlingen.

Op dat vlak hebben we toch wel wat stappen gezet. Ten eerste hebben we sterk ingezet op die aanloophase, waarbij we zeggen dat we onmiddellijk een ambitieniveau hebben. Het is namelijk onze betrachting om eenieder te doen instromen in duaal leren. Maar in de wetenschap dat het voor sommigen nog niet het moment is, dat ze gewoon nog niet rijp zijn, hebben we die aanloophase voorzien. Ook daarin behouden we het ambitieniveau om door te stromen naar duaal leren maar we houden rekening met het gegeven dat het voor sommigen ongetwijfeld niet zal lukken. Ook dan zorgen we ervoor dat ze toch ook iets hebben aan die aanloophase.

Ik kan me niet vinden in de stelling dat de aanloophase niet voldoet voor de beoogde doelgroep. De aanloophase is flexibel uitgewerkt, kan op maat van de leerlingen worden ingezet voor attitudevorming, voor vormingsmodules rond bijvoorbeeld solliciteren of voor werkplekleren in een toch eerder beschermende omgeving. De voorziene aan te leren competenties gaan van zeer brede naar eerder vakgerichte inhouden. Leerlingen kunnen een aanloophase ook combineren met het volgen van algemene vorming. Dit verschilt, op dat vlak, niet van het systeem leren en werken. Enkel de zeer problematische situaties worden doorverwezen naar de NAFT-trajecten (naadloze flexibele trajecten) die trouwens al sinds de vorige regeerperiode onder de bevoegdheid van beleidsdomein Welzijn vallen.

Ten tweede werd ook sterk ingezet op het verwerven van beroepskwalificaties en van delen van beroepskwalificaties of deelkwalificaties. Leerlingen krijgen zo studiebewijzen die een meerwaarde op de arbeidsmarkt betekenen waarmee ze echt iets zijn, en waar ook het afnemende veld iets aan heeft, en die voor die arbeidsmarkt dan ook meer herkenbaar zijn dan de eerder lossere modulecertificaten van leren en werken.

Dan was er de vraag inzake het behalen van een beroepskwalificatie op niveau 2 zonder het behalen van de onderwijskwalificatie of met andere woorden zonder het behalen van de minimumdoelen tweede graad. Het is zo dat je ook in het secundair onderwijs een beroepskwalificatie of een deelkwalificatie kunt behalen zonder de onderwijskwalificatie te behalen. Wel wordt erover gewaakt dat de beroepskwalificatie op niveau tweede graad een civiel effect, om een duur woord te gebruiken, heeft, dat je er iets mee bent op de arbeidsmarkt, dat we jongeren effectief iets in handen geven van waarde. Dat is dus ook mogelijk in het secundair onderwijs en niet enkel in het volwassenenonderwijs of bij VDAB.

Bovendien hebben we ook in duaal mogelijk gemaakt dat leerlingen met een beroepskwalificatie 2, maar die nog niet in het bezit zijn van de algemene vorming tweede graad, toch al hun traject kunnen verder zetten in de derde graad met een beroepskwalificatie waarbij men verder bouwt op wat reeds geleerd werd. Bijvoorbeeld leerlingen 'keukenmedewerker tweede graad' stromen dan door naar 'restaurant en keuken derde graad' en werken daar aan het nieuwe, hogere beroepskwalificatie maar ook aan minimumdoelen tweede en derde graad. Dat zetten we ook in het decreet duaal leren onder de noemer 'flexibele instap derde graad'. Ook dat initiatief is geïnspireerd op de praktijk van leren en werken.

En wat zijn dan de verschillen? Wel, op het vlak van ambitie voor elke leerling mikken we op een onderwijskwalificatie en waar dat niet mogelijk is, op een beroepskwalificatie. Dat is de prioriteit. We moeten hierin voldoende ambitieus zijn en ook onze maatschappelijke verantwoordelijkheid naar de jongeren opnemen. En in de weg daarnaartoe, ben ik ervan overtuigd dat er al significante stappen zijn gezet om hen te ondersteunen, maar ik sta steeds open voor bijkomende suggesties. Dit liet ik ook al weten aan het Vlaams Partnerschap Duaal Leren.

Bijkomend wil ik duaal leren nog sterker maken door ook de regionale technologische centra (RTC's) een rol te geven. Ik zie hen veel meer als matchmakers tussen scholen en lokale arbeidsmarktspelers. Op het vlak van duaal leren denk ik aan de klacht van kmo's die zeggen dat ze openstaan voor duaal leren, maar dat ze geen volledig jaartraject kunnen aanbieden. Dat kunnen ze niet omdat ze beperkt zijn en niet alle lesonderdelen kunnen bieden. Daar moeten de RTC's een rol spelen en ervoor zorgen dat kmo's kunnen samenwerken en dat ze een volledig leertraject kunnen bieden in samenwerking. Ze moeten dan specifieke onderdelen voor hun rekening nemen. Hiertoe worden extra budget en mensen voorzien.

Ik wil ook even ingaan op de cijfers. Er werd recent in een nieuwsbericht verwezen naar achtduizend leerlingen die overboord zouden worden gegooid. Deze verwijzing is natuurlijk niet correct. De achtduizend leerlingen zijn diegenen die nog in het stelsel voor leren en werken zaten tot het schooljaar 2021-2022, inclusief de leerlingen in de arbeidsdeelname en de aanloopcomponent. Dit schooljaar is dit aantal al aanzienlijk minder, omdat heel wat van de leerlingen de eerste overstap hebben gemaakt naar een duaal systeem.

Ook met betrekking tot de timing steken er compleet verkeerde verhalen de kop op. De uitrol van duaal leren gebeurt stapsgewijs. Dit schooljaar hebben hiertoe een eerste belangrijke stap genomen op het niveau van de tweede graad, waarbij we heel wat trajecten onderwijskwalificatie 2 duaal gelanceerd hebben. Dat zijn trajecten die zeer herkenbaar zijn voor de situatie leren en werken, zoals keuken-medewerker, medewerker ruwbouw, logistiek helper enzovoort. De uitrol van deze trajecten was ook gebaseerd op erkende 'beginopleidingen' leren en werken. Volgend schooljaar rollen we verder uit op het niveau van de derde graad, om uiteindelijk tegen schooljaar 2025-2026 het gehele leren en werken te hebben ingekanteld of misschien 'geïntegreerd'. We integreren het verhaal van leren en werken in het verhaal duaal leren, dat is misschien een betere omschrijving.

Concluderend wil ik er dus op wijzen dat dit een stapsgewijs proces is, waarbij leerlingen die al waren ingeschreven in het oude leren en werken, hun opleiding daar nog verder kunnen afwerken in de komende schooljaren.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, ik dank u voor uw antwoord. Vanuit mijn fractie, het zal u niet verbazen, zijn we altijd voorstander geweest om van duaal leren een volwaardige onderwijskwalificerende leerweg te maken. Dat is een piste die volgens ons heel wat opportuniteiten meebrengt. Dat biedt kansen, en u formuleert het ook zo. Er zijn al inspanningen geleverd, waarvoor onze waardering. Binnen de brede aanloopfase en het kwalificerende traject zijn ook al belangrijke stappen gezet.

Het dbso en heel wat partners en betrokkenen maken zich toch wat zorgen. Dat is niet van 'niet willen' zoals u het omschrijft, maar van echte zorgen. Er is een probleem en dat probleem is reëel.

Het gaat over leerlingen die vaak aantikken op de gelijke onderwijskansen (GOK)- en socio- economische status (SES)-indicatoren. Dat zijn leerlingen met extra zorgen, een extra rugzak.

Ik heb daarom een aantal concrete vragen, minister.

Ten eerste: wilt u er absoluut voor zorgen dat we de expertise binnen het dbso borgen? Er zijn heel veel mensen die al lang tewerkgesteld zijn, de doelgroep goed kennen en weten wat hun zorgen zijn en hoe ze daar het beste mee aan de slag gaan.

Ten tweede: het voltijds engagement. Het is vastgelegd dat de leerlingen effectief voltijds op school aanwezig moeten zijn als ze geen werkplek hebben waar ze naartoe kunnen om het andere deel van hun opdracht, van hun schoolcarrière, af te maken. Wat ik daar altijd lastig heb gevonden, is dat we de school eigenlijk niet vergoeden voor dat voltijds engagement. We verwachten dat de leerlingen op school aanwezig zijn, maar geven geen werkingsmiddelen of zelfs uren om die leerlingen op te vangen. Als de leerling doorgestuurd wordt naar een externe partner, is daar wel extra financiering voor voorzien. Daar moeten we wel duidelijk over zijn: er zijn ook wachtlijsten.

Ten derde: als na de screening blijkt dat jongeren eigenlijk niet in aanmerking komen voor het duaal traject, hebben ze maar één optie: terugkeren naar het voltijdse traject. Ik denk dat dat de oplossing niet is, dat we daar zitten met een groep die dreigt ongekwalificeerd uit te stromen. Wat is de stand van zaken rond het actieplan tegen schooluitval?

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Ik denk dat we hier allemaal al verschillende keren in de verf hebben gezet dat duaal leren ongelooflijk potentieel heeft, en dat het feit dat het hier momenteel minder aanslaat in vergelijking met andere landen, ook zijn redenen heeft. Dat is natuurlijk een heel ander debat, dat ik zeker nog eens wil voeren. Vandaag gaat het heel specifiek over de inkanteling van de leerlingen die vandaag in dat deeltijds beroepssecundair onderwijs zitten. De realiteit is gewoon dat er nog altijd zorgen en vragen zijn, waarvan ik er op een aantal niet echt antwoord heb gekregen. Ik kom er dus kort even op terug.

Ten eerste, als het gaat over de financiering, heel concreet voor de projecten ondersteuning alternerend leren: bent u zich bewust van het probleem? Die worden gefinancierd met Europese projectmiddelen, de kosten zijn gestegen. Kunt u duidelijkheid geven over wat de bedoeling is? Gaat de financiering daarvoor ook in de toekomst gegarandeerd worden? Zal er zelfs meer financiering komen, gezien het feit dat de vraag alleen maar toeneemt en de kosten alleen maar stijgen? Daaraan gekoppeld heb ik de vraag of het budget voor de aanloopfase sowieso voldoende is. Mevrouw Vandromme verwees er ook al naar. Wij krijgen toch ook signalen dat er vandaag wachtlijsten zijn voor de externe partners.

Een tweede vraag. Het is complex, en ik heb het misschien niet goed genoeg uitgelegd of u hebt het niet goed genoeg begrepen. Stel dat een leerling zijn onderwijskwalificatie 2 heeft gehaald, en dus de eindtermen van de tweede graad bso heeft gehaald, maar tegelijkertijd in een aanloopfase zit en in een stage een kleine beroepskwalificatie heeft gehaald. Mijn vraag is of de combinatie van die kleine beroepskwalificatie 2, in combinatie met een OK 2, kan leiden tot een getuigschrift tweede graad? Een getuigschrift is nog iets anders dan een certificaat beroepskwalificatie.

Ik heb ook niet echt een antwoord gekregen op mijn bedenking dat het natuurlijk vreemd is dat je maar een beroepskwalificatie 4 kunt halen in een zevende jaar, als je je onderwijskwalificatie 3 hebt gehaald. In een CVO of via VDAB kun je gewoon instromen in opleidingen op het niveau beroepskwalificatie 4, en daar geldt de voorwaarde dat je onderwijskwalificatie 3 moet halen dus niet.

Omdat u er zelf over begon: u zegt dat jullie mogelijk hebben gemaakt – en dat klopt inderdaad – dat als je de onderwijskwalificatie 2 niet hebt gehaald, je toch kunt verder stappen in het traject beroepskwalificatie 3. U gaf het voorbeeld van een keukenmedewerker die bijvoorbeeld kan starten als restauranthouder. Mijn vraag is: het is niet dat, omdat je kunt starten in beroepskwalificatie 3, je daar ook je certificaat van kunt behalen. Mag je dan gewoon starten, of mag je het ook afronden?

En dan tot slot: ja, de Vlor is vragende partij om eens heel specifiek naar die groep leerlingen in het deeltijds beroepsonderwijs te kijken, en tegen het licht te houden welke aanpassingen in de regelgeving nog nodig zijn, en welke aparte projecten voor die groep leerlingen kunnen worden uitgewerkt. Mijn vraag is of u daar oren naar hebt. Sowieso, collega's, denk ik dat het een goed idee is – ik leg de vraag nu al op tafel – om de Vlor te vragen om hun advies over duaal leren voor te stellen in de commissie Onderwijs, misschien gekoppeld aan de commissie Economie.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, ik denk dat dbso en het voormalige CLW inderdaad aparte broertjes zijn in ons onderwijs. Waarom zeg ik dat? Om twee redenen. Eén, het profiel van de leerlingen, en twee, de welzijnscomponent die aan die leerlingen hangt. Collega's, ik moet meegeven dat, als we kijken naar die aantallen, we kunnen zien dat die stijgen. Er wordt gezegd dat er wachtlijsten zijn, en dan kijk je naar de welzijnsactoren in dezen. Ik zie de evolutie daarin. In 2010, tien jaar geleden, waren er 7332 leerlingen, in 2021 9000 leerlingen. We zijn ooit begonnen in 1992 met 4700 leerlingen. Dus dat aantal stijgt en blijft stijgen.

Mijn eerste bekommernis daar, als ik naar de school ga en het profiel van die leerlingen zie, is de vraag of we dit op dit moment nog kunnen bijsturen. Het antwoord is daar, wat mij betreft: neen. Ik zeg niet dat die leerlingen verloren zijn, absoluut niet, want ze doen keihard hun best. Maar we stellen wel vast dat in het deeltijds beroepsonderwijs weinig leerlingen het onderwijs verlaten met een kwalificatie, met een diploma. Dat is een vaststelling. Dat is een vaststelling waar ik me zorgen over maak.

Dus denk ik dat de operatie die we met deze meerderheid van N-VA, cd&v en Open Vld doen ervoor zorgt dat we die ongekwalificeerde uitstroom tegengaan. Dat is cruciaal. Het is beter om met een kwalificatie uit te stromen dan met niets uit te stromen.

De minister heeft net gezegd dat we beter spreken over 'integreren', maar integreren wil daarom niet zeggen dat het allemaal hetzelfde is, gezien het profiel van die leerlingen. Daar stel ik op het terrein vast dat die leerling die arbeidsmarktrijp is, die op leeftijd zit, die doorstroomt, die bewuste keuze maakt. Daar past niet elke leerling in. Daarom ook die verschillende trajecten die daar in zitten en die daaraan voorafgaan.

Minister, vanuit de N-VA-fractie is er in dezen een dubbele oproep. Eén: gaan naar sterk basisonderwijs, want daar wordt meestal de kiem gelegd voor de achterstand. Dat zien we. De 1B stijgt, en van 1B vloeit men verder. Men krijgt het daar ook niet rechtgetrokken. Die sterke focus op Nederlands en wiskunde die u al een aantal keren hebt geformuleerd, en die door een aantal partijen in vraag wordt gesteld, wil ik toch nog eens herhalen, want dat is de basis voor alle andere vakken.

Twee: de welzijnscomponent die betrokken is in het profiel leerlingen dat we vandaag zien, moet worden versterkt, met als doel – en daarover gaat het – dat die leerlingen minstens een kwalificatie hebben als ze uit het onderwijs stromen. We moeten elkaar ook geen Liesbeth noemen, collega's: de zorgboerderijen die op sommige plaatsen werden geïnstalleerd, waren goed om de leerlingen een zinvolle

dagbesteding te geven, maar extra kwalificaties werden daar niet bereikt, en dat kan toch niet de ambitie zijn van onderwijs.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Natuurlijk willen we de expertise van het dbso borgen. Daarom spreek ik inderdaad graag over integratie en het integreren van het verhaal van leren en werken in het verhaal duaal leren. Zeker in het kader van het lerarentekort willen we dankbaar gebruikmaken van de expertise in het dbso.

Vervolgens wil ik toch duiden dat de werkingsmiddelen voor duale structuuronderdelen gelijkgetrokken zijn naar de werkingsmiddelen van de voltijdse scholen. Die omkadering is nagenoeg identiek als bij het voltijds bso, misschien op een andere manier berekend, maar het klopt wel dat er geen bijkomende financiering is. Trouwens ook de ESF-middelen gaan naar externe partners, niet naar scholen.

Het actieplan tegen schooluitval zijn we nu aan het finaliseren.

De projectondersteuning alternerend leren zit ook bij de ESF-middelen en bij minister Brouns.

Vervolgens kom ik aan uw vraag, een leerling haalt onderwijskwalificatie 2, maar in de aanloophase beroepskwalificatie haalt die dan een getuigschrift tweede graad. *(Opmerkingen van Hannelore Goeman)*

Als we elkaar goed begrijpen, want we gaan toch geen getuigschrift geven zonder dat je de algemene vorming behaald hebt? *(Opmerkingen van Hannelore Goeman)*

Ik denk dat het belangrijk is dat ze überhaupt een getuigschrift, een attest, whatever hebben dat een civiel effect heeft, dat waarde heeft op de arbeidsmarkt. Op dat vlak zitten we wel met een probleem wat betreft de CVO's. Ik heb het rapport van de onderwijsinspectie, waarin bevestigd werd dat de kwalificaties die uitgereikt werden in de CVO's niet valide waren voor de arbeidsmarkt. Dat bewijst wel dat we effectief een alternatief pad moeten bewandelen, want nu krijgen leerlingen met ons initiatief wel een diploma dat iets waard is en dat een beroepskwalificatie toont. Het toont dat je kennis hebt om in een bepaalde arbeidsmarktsector aan de slag te kunnen gaan, dat je bepaalde competenties hebt. Dat geeft garanties aan de leerlingen, maar ook vast en zeker aan de werkgever.

Neen, een getuigschrift moet je toch enkel krijgen als je de algemene vorming volledig haalt. Wat wel kan, is je beroepskwalificatie halen en als je niet geslaagd bent voor algemene vorming, maar wel voor beroepskwalificatie 2, dan kun je toewerken naar beroepskwalificatieniveau 3 zonder te slagen in algemene vorming. *(Opmerkingen van Hannelore Goeman)*

Nee, maar je hebt je beroepskwalificatie waarmee je ook op de arbeidsmarkt iets bent.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Ja, maar ik heb geen antwoord gehoord op mijn vraag rond voltijds engagement, want het is toch wel een belangrijk iets. Maar goed, we gaan die vraag dan een volgende keer herhalen zeker. Of is er toch een antwoord van de minister?

Minister Ben Weyts: Ik weet niet goed wat u wilt weten.

Loes Vandromme (cd&v): Dat de scholen eigenlijk niet gefinancierd zijn om een voltijds engagement aan te bieden. Dus de leerlingen worden wel voltijds op school verwacht.

Minister Ben Weyts: Daar heb ik wel op geantwoord. Mag ik erop wijzen dat de omkadering nagenoeg identiek is als voltijdse bso-school. Dat is een vraag die al verschillende keren is gesteld en waaruit het antwoord toch duidelijk is?

Loes Vandromme (cd&v): De vraag blijft op tafel liggen.

Ik had in mijn slotreplik inderdaad voorzien zoals collega Goeman vraagt, om de Vlor ook uit te nodigen. Ik vermoed dat het advies dat ze zullen brengen zeer interessant zal zijn.

Trouwens, die vraag is vanmorgen ook aan bod gekomen in de commissie Economie. Ook naar de vraag over het plan tegen schooluitval kijken we in elk geval uit. Als we merken dat er steeds meer jongeren dreigen uit te vallen of dreigen een ticket te krijgen voor het buitengewoon onderwijs of dreigen een ticket te krijgen naar 1B, dan denk ik dat we daar ook naar moeten kijken en die cijfers grondig moeten analyseren. Ik dacht dat het ook de bedoeling was, minister, om daar een studie rond te doen om zeker te zien wat de effecten daarvan zijn en wat de oorzaken daarvan zijn en hoe we daar een antwoord op kunnen bieden.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heet het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Heel kort, minister: we gaan hier denk ik in de toekomst nog verder over moeten spreken omdat het een heel technisch dossier is, en ik denk gewoon dat de sector op zoek is naar duidelijkheid over wat kan en wat niet kan, en ik ook.

Bon, als ik u bezig hoor, dan hoor ik wel een heel aantal goede intenties waar ik het op zich mee eens ben. Met name dat het altijd de ambitie moet zijn om leerlingen zoveel mogelijk onderwijskwalificaties mee te geven, omdat ze natuurlijk niet alleen aan de slag moeten op de arbeidsmarkt, maar ook gewoon om te functioneren in de maatschappij.

Maar als dat echt niet lukt, dan moet je inderdaad heel flexibele leermogelijkheden mogelijk maken, met begeleiding op maat, om ze in ieder geval zoveel mogelijk beroepskwalificaties te laten behalen, zodat ze een certificaat in de hand hebben dat inderdaad van waarde is voor werkgevers bij wie ze hopelijk aan de slag kunnen.

Mijn vrees blijft gewoon dat je, ondanks al die goede intenties, met de manier waarop de regelgeving op papier staat, de flexibele leerwegen eigenlijk moeilijker hebt gemaakt, in vergelijking met het oude systeem. Dus dat we op die manier de schooluitval eerder aan het versterken zijn in plaats van leerlingen aan boord te houden, wat toch uw bedoeling is, mag ik geloven.

Bon, de discussie is duidelijk nog niet gesloten. We gaan daar met de Vlor hopelijk ook over van gedachten kunnen wisselen.

Die financiering voor de AOL's specifiek zal ik nog eens aan collega Brouns voorleggen.

Minister Ben Weyts: Misschien als laatste, mevrouw Vandromme: ik ben het hier nagegaan, en ik heb dat wel degelijk gezegd. Zowel voor de omkadering als voor de werkingsmiddelen ontvangen de CDO's hetzelfde als het voltijds onderwijs, maar niet meer.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.